—Nervos ad verba moventem,
Exangues flebant animæ. Nec Tantalus undam
Captavit refugam , ſtupuitque ixionis Orbis:
Nec carpſere iecur volucres : urniſque vacarunt
Ovid.
Belides. Inde ſuo ſediſti Siſyphe ſaxo.
Tum primum lachrymis victarum carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas : nec regia coniux
Suſtinet oranti , nec qui regit ima, negare:
Eurydicemque vocant.

Elucet in fictione, quicquid verè fit à Virgine. Dominus *vinctos ſuos non deſpexit.*
Pſal. 68. 34.
Vinciuntur animæ purgandæ , decreto divinæ iuſtitiæ , in inferioribus terræ, adamantinis catenis ; ut pœnas luant piacularibus flammis : Deique dicuntur vincti, quippe illi accepti , & ſunt ſperantes in Domino : qui quidem minimè relinquuntur in profundo ; quippe muſica precum Virginis matris , continuò educit è tenebris , elevans in ſuperiora cœleſtia, ut obtineant in cœlo perpetua gaudia. Ad Virginis præſentiam in cunctis patientibus ceſſat luctus , non eſt dolor , nec eſt clamor ; franguntur vincula , evaneſcunt tormenta , fugientemque ſequuntur vota:
Animas Virgo educit è carcere, frangens vincula in ictu oculi.
Cant. 6. 12.
Revertere , revertere Sulamitis : revertere , revertere, ut intueamur te. Gratia eſt in oculis : *Aſpexit & diſſolvit gentes* : etenim tantæ fulgor poteſtatis ; ut idem ſit vincula diſſolvere , atque vincula videre. O mater alma ! O Virgo ! potes namque omnia.
Habac. 3. 6.

Orat. 2. Od. 21.
Spem reducis mentibus anxijs.
Spes vitæ Aurora multa negotia prævenit.
Iul. Polycn.
Eliminat ſperantibus à votis expectare expectationem, deducens afflictos in ſummam felicitatem. Feſtinat retinacula temporis , & reminiſcitur finis. In illa relucet Numinis immenſa bonitas, atque ſuprema poteſtas. Clamant ergo animæ, ut ille alius , de quo in *Litter. expoſit.* num. 19.

Ovid.
Quamvis eſt igitur meritis indebita noſtris,
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.

*** *** *** *** ***
*** *** *** ***
*** *** ***
*** ***
***

DIDASCALIA IV.

Tantò plus laudatur medicus , quantò plus deſperatur ægrotus.

1 AIT Auguſtinus in *Pſalm.* 94. Elucet Salvatoris cordi ingenita clementia , ubi per eius amorem moribunda ſurgit anima : igitur expectat in criminis pœnitudinem, quàmvis videat averſionem in medicamen , & creſcat animæ vulnus , quoniam expelitur medicus. Stat ad oſtium & pulſat, an curatori in levamen aperiat : etenim infirmitate graviore , expectat Dominus ut miſereatur veſtri.

Ovid. 1. Amor. 6.
Quid faceret hoſti , qui ſic excludit amantem?

Renuit ægrotus ſalutem. Vulnera in æternam mortem amat: medicuſque ad oſtium patienter expectat ; ut eius in peccatores præ pœnitentia cognoſcatur amor , dum vulneratis hæſerit criminum dolor : ſiquidem ſi pro illo tunc deſpiciebatur ſalus, virtus Domini erat ad ſanandum eos. *Ideò nobis* (inquit N. Patriarcha in *Regul. prolog.*) *propter emendationem malorum huius dies vitæ ad inducias relaxantur. Hæc complens Dominus , expectat nos quotidie bis ſuis ſanctis monitis , factis nos reſpondere debere.* Pro bonis actibus quotidie apponuntur ab ægris peiora , Medici cœleſtis abutentibus patientià. *Nihil autem eſt apertius* (infit Seneca, Præfat. in 3. lib. *Natur. qq.*) *his ſalutaribus , quæ contra nequitiam noſtram furoreſque diſcuntur ; quæ damnamus , nec ponimus.* Tamquàm in labyrintho , quò plus ambulant , plus errant , irretiunturque tendentes in difficiliorem nodum , dum dicunt in libertatem perſcrutari exitum ; unde labor & inextricabilis error. Ut exeant, gratiæ Salvatoris iuvant ; expectatque in ſalutem , ut exeant : etenim cùm ex medicina ſit illi maxima gloria ; dum deſperatur ægrotus, fulget laudabilior medicus.
Dominus expectat, ut homo reſipiſcat.
S. Bene.
Senec.

2 *Expectans expectavi Dominum* (id eſt , *per longum tempus : diu* , ut diximus in *Litter. expoſit.* a num. 14.) dicit David. Mirum proponit , dum Dominum expectavit : igitur ita pronus Dominus in benevolentiam ; ut novum eſſet, expectari in gratiam : verùm plus novum , cùm in medelam ſit arbitrium hominis neceſſarium ; quòd ut æger ſalutem obtineret, diu Dominus in ſalutem expectatione expectaret.
Gratia eius præſta.

Plaut.
Nihil amori iniurium eſt:

Accinit Plautus, in *Ciſtellar.* Act. 1. ſcen. 1. v. 105. Vel expulſus reſpicit retrò , an revocetur à pectore ſaucio.

Ovid. 4. Metam. fab. 10.
Simulatque gradu diſcedere verſo.

Claudicat, quippe revocari expectat: ægrique pungi dolor , quippe licèt crucifigatur, ſemper amor. Nihil iniurium amanti, & expectatione gratià reſpondet iniuriæ, & etiam cordis amori. *Pertulit omnes infirmos eorum , curavit omnes languidos eorum* ((ait Auguſtin. in *Pſalm. 63.*) *prædicavit regnum cœlorum , non tacuit vitia eorum , ut ipſa potiùs eis diſplicerent ; non medicus , à quo ſanabantur. His omnibus curationibus eius ingrati , tamquàm multa febre phrenetici , inſanientes in medicum , qui venerat curare eos ; cogitaverunt conſilium perdendi eum.* Vide dicta, *Tom. 4. Taut. 7. D. 3. n. 10.* Boetius confert Leonibus Africæ , canitque 3. de *Conſolat. Philoſoph.* Metr. 2. à v. 7.
Auguſt.
Inſtat, etſi repellatur.

Quamvis Pœni pulchra leones
Vincula geſtent , manibuſque datas
Captent eſcas , metuantque trucem
Soliti verbera ferre magiſtri;
Boetius
Si cruor horrida tinxerit ora.
Reſides olim redeunt animi,
Fremituque gravi meminere ſui.
Laxant nodis colla ſolutis,
Primuſque lacer dente cruento
Domitor rabidas patitur iras.

3 Renuunt iugum legis , ſub blanditijs voluptatis , ex criminibus contrahentes languorem , quippe vel ægri anhelant in vitiorum libertatem ; quàm eò in deterius amittunt, quò magis amblunt , irruentes in medicum , quippe ægros ſe non cognoſcunt. Inſaniunt , & quia furentes, medicus expectat, ut dolor mentem reſtituat; igitur ſi pro illo tunc fanaticis apponeret medicamen , ardore febris æger proſterneret & medelam & ſalutem. Triginta & octo annos expectavit cœleſtis medicus , ut piſcinæ paralyticus laſſaretur illecebrarum doloribus. Expectavit Davidem , an pertæſus odiſſet cupiditatem.
Correctio tempeſtiva ſtat.

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori:
Ovid.
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ait vel Ethnicus, 1. de *Remed. Amor.* v. 119. & Tacitus , 12. *Annal.* cap. 54. *Remedia intempeſtiva delicta accendunt* : de quo aliàs. Prudentiæ tunc congruit expectare: quid amori , & medico, qui iniurias furentis tolerat ; ne ægrotus pereat ? Expectat, inſiſtit (ut apponat medicamen) quouſque medici perſiſtentia æger feliciter adipiſcatur ſalutem.
Tacit.

4 De Medico noſtro cœleſti , aſſerit Lucas : *Erat Ieſus eijciens dæmonium , & illud erat mutum : & cùm eieciſſet dæmonium , locutus eſt mutus , & admiratæ ſunt turbæ.* Quid ſit Tò *Erat eijciens* diſcutitur à PP. Origenes in *Matth.* 12. amorem Domini , ait , ſignificare & patientiam : etenim non ſimul uſum ſenſuum ægrotus amiſit , ſed paulatim , ſeſe præcipitando in vitia , Dei ſpretà gratià; quouſque ducentibus flagitijs , in eum ingreſſus eſt dæmon , & fecit mutum , claudens in ſalutem oſtium. Oculorum in aurium uſu privatus , exercitioque linguæ ; ut cogitat Chryſoſtom. loc. cit. & Hieronym. hìc: *Tria ſigna* (inquit) *cæcus videt , mutus loquitur, & poſſeſſus à dæmone liberatur.* Hìc homo criminibus miſer , illis ductus eſt in cæcitatem , qua propriam haud videbat ægritudinem , diffluens in prolubia voluptatum, quò ducebat dæmon. Doloribus angebatur improbus , quin oculos aperire vellet doloribus : nec irà movetur Dominus in ſupplicium , nec vulneribus apponit utile pharmacum ; quia cùm eſſet voluntariè & pro libito cæcus , diu expectavit ut aperiret oculos. Diſſimulatio illius radicatæ pravitatis , fuit ludibrium cæcitate languentis; igitur virus in geſtum, quod ſedebat in oculis , citò tranſivit in aurès : unde ut ait Sedulius, *3. Carmin.* v. 133.
Luc. 11. 14.
Hieron.
Quanta Domini patientia ut frugi redeat peccatoris anima!

Sedul.
Multiplici languore miſer,

Cùm venenum pectoris læſiſſet aurem, valebat ictus nec audire legem. Haud Deus ultionum voluit excutere fulmen. Indulſit , diſſimulans ſuperſedit , & expectavit placidè , quouſque ſurdus verba ſalutis audire poſſet. Nec ita motus, qui ferè criminibus inſenſatus : ſiquidem ſi verbum in medelam haud valebat audire ; in ſignum morbi nec verbum poterat loqui.

Idem.
Dæmone plenus erat;

Sed Dominus expectabat: etenim plauſibilior in curatione medicus , quo plus infelix deſperatur ægrotus.

5 Vide clementiam Domini Salvatoris. Nec indignatione commotus, nec ſcelere offenſus , nec iniuria violatus ; immemor iniuriæ , memor clementiæ , cum videret à demone poſſeſſum ; *erat ijciens dæmonium.* Traditus erat ſatanæ ut ſpiritus ſalvus fieret : & cùm iurè poſſit , iraſci à languente recedere , permittere mori, quia nec dolebat , nec eſſe infirmum cognoverat,

ſtat, nec doloribus oculos aperiebat, nec vulneribus aliquomodò auſcultabat, nec loqui quibat; medicus cœleſtis miſericors expectabat. Perſiſtens in eius ſalutem erat.

Perſiſtit in curatione.

Erat, & erat, qui erat, iuvans in ſanitatem infirmum: erat, cui traditus æger, ab illo eijciens dæmonium; quin infirmum conſideraret furentem, ſed dæmonis diram tyrannidem, ſequi pectoris amorem: & cùm ægrotus deploratus eſſet, amor in percuntem, medicum in miſericordiam movit; igitur immotus in propoſito perſtitit, & expectavit, quouſque dæmonem expelleret. Iuvencus, 2. *Hiſtor. Evang.* v.425.

Iuvenc.

Aſt ubi propulſus fugit de pectore dæmon,
Confeſtim ſanæ redierunt munera linguæ.

De huius energumeni ſtatu, intelligit Theophylactus. *Fiunt noviſsima hominis illius peiora prioribus.* Hæc verba frequenter à PP. intellecta de hominis relapſu in crimina; in quo ad ſanitatem minus virium, ex gravitate ac intenſione nocentiſſimâ malorum: unde iacebat deſperatus, mancipatus diabolo, uſu ſenſuum amiſſo, ſine remedio: etenim eius vulnera illo in ſtatu noviſsima, prioribus cunctis peiora; verùm tunc altiùs laudabilis medici expectantis clementia: quandoquidem non ſolùm deploratum, ſed deplorabilem, piè reſtituit ſanitati, quod cunctis plagas videntibus videbatur impoſsibile.

Luc. 11. 26.

Relapſo in vitia, difficilis gratia.

6 Hinc collatâ ſanitate, *admirata ſunt turbæ.* Meritò ſanè: poſt tot vulnera lethalia, poſt tot hauſta venena, poſt diuturnam dæmonis habitationem, eijcere è pectore dæmonem, & ſimul indepiſci firmam ſanitatem cor; tantùm miraculo fit (Vernaculè: *Solo ſe vè por milagro*) nec qui ſiccine laborant propter ſcelerum vulnera; debent in medicamen expectare miracula. *Nihil adverſus animæ ſalutem captiosè comminiſcere* (ait Nazianzenus, Orat. 40.) *nihil machinare. Profectò adverſus ſeipſum ludere; admodùm periculoſum & ſtolidum eſt.* Adverſum ſe utique ludit, ſeſeque fallit, cui præſens lethale vulnus animæ, & medicina pœnitentiæ longè.

Ibid.

Non habet mentem, qui miracula expectat in converſionem.

Greg. Naz.

Malè agens, nullus ſanus eſt.

Succinit Ariſtophanes in *Aves*, Act. 5. v. 296. Fallacia profectò, virulentum languorem atleticam appellare ſanitatem: dolus, admittere crimen, & pœnitentiam procraſtinare uſque in mortem; omninò ſanè ſtolidum, illicitè vivere, & cupere in pace mori: totâ vitâ in ſocietate dæmonis; & expellere ſomniare, ne redeant in hora mortis. Peſsimum virus. Fiunt noviſsima hominis illius peiora prioribus. Ubi ab homine cæco, ſurdo, & muto eiectum dæmonium; factum per miraculum, non in exemplum. Quare, ut ait Horatius, 1. *Epiſt.* 2. à v.38.

Ariſtophan. *Fallacia peccatoris,*

Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?

Horat.

7 In arcana textum contemplemur. Dæmonium arripuerat hominem dedititium, & *erat Ieſus eijciens dæmonium.* Cur ergo non utitur, diſcipulis poteſtate traditâ, cùm illis credita ſuper omnia dæmonia? Vidimus ex plagis vitiorum, illius miſeri & ſimul miſerabilis ſtatum. Iacebat dæmoni mancipatus, ſine ſenſibus. Cæcus non videbat ex vulneribus periculum: ſurdus in ſalutem nec audiebat verbum: mutus, ut iuvaretur, loqui non poterat. Iacebat. Nihil ab illo actum, ut rediret in ſe ipſum, de actis doleret, & pœnitentiam ad ſalutem ageret. Impœnitens ſic ſtabat, nihil ad ſalutem agebat: nec manum, pedem aut cor movere inſenſatus quibat, ut Dei provocaret inſitam miſericordiam, dum illius confugium in pœnitentiam: Ieſuſque ſolus erat eijciens dæmonium, & poteſtate propriâ tyranni frangens dominium; quippequàm ut huiuſmodi deſperatis concedatur medicina; Dei tota videtur neceſſaria potentia. Ad illum tantùm ſpectabat, quæ videbat: igitur ut cæcus, mutus, ſurduſque à periculo ſit ſalvus; neceſſarius (ut vulgò proferimus) totus Deus: totus utique divinæ omnipotentiæ connotatione: ipſeque dæmonium eijcit, poteſtatemque traditam prætermittit; igitur prævalente ſcelere, rationis cæcitate, & cordis obcæcatione; ſolus Deus poteſt educere ægrotum de poteſtate ſatanæ: per crimen enim & impœnitudinem, homo profectò iacet, converſus in dæmonem. Hinc origo admirationis turbarum. Nemo, ſi ab illo nihil agitur, vel medico perito, ſanitati reſtituitur. Ille nihil agebat: imò ſenſibus orbus ne quid agere quibat. Sepultus erat ſcelere: illoque ſalvo, *admirata ſunt turbæ*: etenim mirum hominibus ſpectaculum, ſine motu neque diligentia agentis accipere gratiæ motum. Inter Noſtrates: *Salvarſe una alma, ſin haver echo la menor diligencia, es unica maravilla.* Eſt tunc mutatio dexteræ Excelſi, & expulſo dæmone, ex motu gratiæ & movetur & mutatur.

Ubi ſuprà.

Quanta peccatoris miſeria, & ærumna!

Ut eruat quanta Chriſti diligentia!

Suprà.

Curavit verſis Deus in contraria cauſis,
Dæmonio vacuans, auditu & voce reformat.

Sedul. d.v.136

8 O Domine! Cognoſcuntur in tenebris mirabilia tua; ut ex deſperatione languoris magis emineas laudabilis: etenim ubi hominibus videtur impoſsibilis curatio, in curatione, tua cognoſcitur magnitudo: gratiæque memineris, ubi iuſtitia tua etiam in terra oblivionis. *Num & Saul inter Prophetas?* Quidni? Intraverat in eum Satanas. Cognoſcebat moleſtiam, ſed non cauſam: ſenſit furoris gravamen, ſed non furorem; quo ita traditus dæmoni (& iterato, ſoto placidè crimine) ut prudentior ſibi videretur, quando ſine mente in odium arripiebatur; ita ut delirus conaretur interficere, qui eum obſequiosè liberabat à dæmone. *Num* hic *inter Prophetas?* Utique: voluit Deus ſummam clementiam oſtendere: etenim dæmonem expulit, priſtinæ menti reſtituit, valuitque ſanus ſtudio cœleſtis medici; qui furebat deſperatus ſub poteſtate diaboli. *Iratus iracundiâ Saul, abijt, & factus eſt etiam ſuper eum Spiritus Domini.* Victa eſt malitia à gratia; claruitque medicus, dum revaluit deploratus. Aliquid ſubodoror quaſi ſymbolum converſionis Pauli, in Saulis repentinâ converſione. Expectavit Dominus, ut claret in furente nova mirifica ſalus, extremum amoris, atque exceſſus charitatis. Abijt in Damaſcum iratus, & ſuper eum factus eſt Domini Spiritus; igitur Paulus adinſtar Saulis, dono ſingulari gratiæ, reſtitutus eſt ſaluti in ipſamet intentione peccandi.

1. Reg. 19. 24.

In quo Dei ſumma gratia!

A v. 21.

Quam mirabilis Pauli converſio!

9 Ergo in Saulum. Qui dæmone plenus, virtuti divini ceſsit Spiritus: unde cùm eius à criminibus & diabolo, præcognoſceretur infirmitas; dictum appoſitè: *Num Saul inter Prophetas? Num* particula admirationis eſt. Unde novitas? Quia in illo cordis gliſcebat malignitas: de criminibus in crimina præceps ruebat; aliquandò reſipiſcens, ſed relapſus cæſpitabat, auctis flagitijs; ſine ulla correſtione reſipientis. Quapropter cùm recidiva ſit periculoſior in languore (maximè in vulneribus animæ) cunctorum videntium, ut novum perculſit mentem; quòd labens & relabens deſperatam, à Domino conſequeretur ſalutem. *Num* etiam ſignat, quod viſum, phantaſticum, ſomnij ludibrium, phantaſiæ doloſa fraus; quaſi impoſsibile quid. Quod ab illis videtur, uti impoſsibile iudicatur. Impoſsibile? Sanè. Sine ullo veſtigio pœnitudinis, mutatio occurrebat valuntatis, ſedente Dei Spiritu, in corde pravo: contraria perpetrabat converſioni, quæ quidem ut quid iudicatur impoſsibile; quippe omninò phantaſticum, quòd nihil agendo, converteretur ad bonum, *Num*? Ita eſt, verùm non videtur ita: etenim elucet phantaſiæ ludus, quòd ſubitò ſurgeret, qui toties relapſus: quod inopinatò donaretur ſalute, qui totâ vitâ mancipatus ſatanæ. Reſpondeamus denique principali articulo Didaſcaliæ. Furiosè, intimè lethaliter ſaucius, in deterius contumax irruebat vulnus; ſed Dei Spiritus præoccupavit, in mentemque fanaticus redijt. Perpende *Etiam*, & Domini gratiam. *Factus eſt etiam ſuper eum Spiritus Domini.* Non mirum, quòd Domini Spiritus ſuper homines ſit; ſed mirum, quòd ſederet ſuper eum. Neſciebant quanto amore Deus propendet in peccantium converſionem, ut lethaliter ægri conſequatur ſalutem. Phantaſticum præ vulneribus, & quaſi impoſsibilis Saulis videbatur ſanitas; quia deſperatum proiecerat ſucceſsiva prava iniquitas. Deſperatus eſt Saul? Spiritus Domini etian erit ſuper eum; ut medici ſupereminear cum peritia poteſtas, & in deſperatum flagrantis pectoris charitas; ut videant in pœnitudinem à Domino factum, quod occurrit mirabiliter novum: igitur tantò laudabilior medicus, quantò plus in Orcum deſperatur ægrotus. *Etiam ſuper eum*, ut plauſibilior in curatione laus ſit: etenim per eximiam, nimiam, excellentem gratiam, non deſperatum ſolùm, ſed mortuum etiam revocabit ad vitam. Retorqueatur Ethnicus, *lib.* 1. *Od.* 19. à v.4.

Phantaſiæ videtur ludus, ſi ſurgit ſæpe relapſus.

Quantus Chriſti amor in converſionem peccatoris!

——Iubet,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit grata protervitas.

Horat.

10 Viſus in Dei pectore eiuſmodi exceſsivus amor, quandiù inter filios Iuda magis in idola vagabatur furor. Ita ergo illos alloquitur Deus: *Feciſti mala & potuiſti.* Erat furor in impetu, carebant ſenſu; & expectavit, ut pectus à pravitate reſipiſceret; ſed ampliùs in pœnam criminis, blandimine poteſtatis: etenim peccata peccatis gratiæ ſubtractione punivit, dum permiſit cupidini facere ſine fronte, quicquid vellet. *Dixi* (iuſit) *cum feciſſet hæc omnia: Ad me revertere, & non eſt reverſa*:::. *Sanabo averſiones veſtras.* Dificile captu. Fugiebant medicum, quia virus placebat iniquitatum. Averſio converſione ſanatur. Unde ergo vulneratorum averſionidus medebitur; ſi ad illum non convertuntur? Expectat, ut convertantur. Flagitia averſione à Numine, propter vana

Ierem. 3. 5.

Summa pœna, ſubtractio gratiæ.

Verſ. 7.

V. 22.

Vrget Chriſtus in animarum converſionem per gratiam ſingularem.

ſculptilia, vulnerabant; atque quotidiè deteriores fiebant: dicitque averſos à medico converſionibus ſanandos; ut eius gratiæ plus cognoſceretur virtus: igitur convertendi ſaluti, in ipſamet averſione. Gratiam ſalutis percuſſa anima conſequitur, quando medicamini diſponitur: quapropter illis dicebat: *Convertimini filij revertentes.* Ulteriùs procedet gratia, ut Medici cœleſtis ſuperexcellat peritia: ſanandæque dicuntur eorum averſiones pectoris, etiam dum perſiſtunt averſiones; quippequàm ut clarior curatio ſit (ubi nulla in ſanitatem ſpes) ab illo per ſingularem gratiam, medicinam accipient; quando vulneribus criminis magis deſperati iacent. Apparet, & reſpondet his, qui minimè interrogant: Dominus autem aſſumit, qui declinaverant: & ob eius illuſtriſſimum amorem, nanciſcuntur ſigna vivifica ſanitatis, qui ſe proiectos cenſebant à facie oculorum Numinis, ut errorum pœnitentes, ſeipſos averſantes, intenſiùs anhelent in glorioſam pœnitentiam, quoniam experti ſuperiorem gratiam.

Ibid.

In quo ſingularitas?

11 Ita Archiater cœleſtis, quia ventura illuc peccatrix, fatigatus ſedebat ad labrum fontis. Expectat, quæ oblita ſui, non peccati ſed vacua vagabatur dolore; quin cognoſceret ſauciam animam, lethaliter ictam: demùmque vulnera ſanat, quæ illa decepta amore proprio neglexerat. Sedebat fatigatus ex itinere, ne præveniretur à muliere. *Venit mulier.* Ictu medici vulnera ſenſit, & intimè tacta de non dolore animitùs doluit. Ars fuit medici cœleſtis: hauſitque in ulcera aquam de fontibus Salvatoris, in demonſtrationem mirabilis charitatis: igitur non ſolùm advenientem, ſuſcepit, ſed etiam fatigatus propter eius ſenitatem, expectavit, antequàm illa veniret. *Venit*, & non ad illum, *mulier*; ſed ille eius adventum prævenit: etenim converſa favore ſingulari divinæ gratiæ, atque peritià medici; quę nihil cogitabat de converſione. Accepit piſcinæ paralyticùs inveterati languoris medicinam; ſed dono accepto, medici ſimul ſepelivit memoriam. Ille expectabat, ſed dignatus tantà gratià non veniebat. Medicus illum quæſivit: tandem *invenit*, de ſalutis conſervatione & periculo admonuit, unaque flammam amoris oſtendit: quandoquidem dum ſanitati reſtitutus, nil de ſalute cogitaret, ita Medici pectus amore exarſit; ut vel non quærentem quæreret. In rem Venant. Fortunat. in Exhortat. ad *Patient.* v. 19. modulatur:

Ioann. 4. 6.

Sollicitudo in earum medicamen & converſione.

Cap. 5. 14.

Quiſquis amore venit, neſcit ſe ferre laborem:
Nemo ab amore iacet, quiſquis amore venit.

12 Variè Priſci Philoſophi delirarunt in forma conſtitutionis cœlorum, & ornantium ſtellarum; de quo diximus, *Tautolog. præced. Didaſc.* 1. *n.* 14. dicemuſque *Tautolog.* 8. *n.* 85. ex profeſſo. Inter fabulas, comminiſcitur Albricus Philoſoph. de *Deor. imagin. n.* 22. Atlantem cœlum humeris ſuſtinere; & ſidera, ſi quæ cadebant, malleo fixa, cœlo reponere. Maius eſt, quod Chriſtus geſsit, quàm quod vana cogitatio pro lubito vaga finxit. Cœlos, iuſtos, ſcilicèt, humeris ſuſtinet, laborem tot laboribus non ſentit: at ſi ſidera continuo motu agitata, fortè ceciderint, vel ruerint; ruinas implet, malleo in loca propria reddit, in ſphæris figit, ut luceant, ſuſtinetque, ne denuò cadant. Fabula etiam indicat modum reſtitutionis in cœlum, ut æmulemur modum. Manu movet, ſed malleo figit; quippe minimè ſtellæ rationales reſtituuntur in ſphæram gratiæ lucidam, niſi malleo contritionis per pœnitentiam.

Albric

Quomodò animas cadentes erigit.

Tunſionibus, preſſuris
Expoliti lapides:
Suis coaptantur locis
Per manus artificis.

Ita enim elevantur, in cœlo figuntur, ictibus percuſsi pœnitudine cordis; ut fulgeāt in perpetuas æternitates. Artifex laborat, verùm præ dilectione vel ſummus labor delectat.

Qui amat, cui odio ipſe eſt, bis facere ſtultè duco
Laborem inanem ipſe capit, & amor illi moleſtiam affert.

Terent.

Dicit ſtultè Terentius in *Hecyr.* Act. 3. ſcen. 2. à v. 8. Neſcit amorem Numinis, neque humani generis Salvatoris: ne patiatur qui pati debet, patitur anxiè.

13 Ex Adami peccato, ſupplantatione diabolicà, debebat genus decem millia talenta, quid haberet, unde ſolveret. Homo Rex, Chriſtus Dominus, venit in mundum, ut habità ratione etiam haberet ad debitum: igitur plerique ita vivunt cum legibus ſine lege; quaſi numquàm rationem redditurí. Oblatus eſt ergo Iudici henus humanum, cum debito præfato talentorum. Debiti ſervus obſtupuit, maximè cùm non haberet, unde rederet: dixitque à cœlo doctus, urgenti: *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Mirum prorsùm. Quid igitur patientia Domini, ad ſolutionem debiti, & ita valida; ut reddere poſſet omnia, quo ſopita vel extincta evaneſcerent debita? An quia tempore & tempore expectante propter pœnitentiam Domino, delebit debita pectoris pœnitudo? Tempus ſanè redimendum; quippe conceditur in correctionem criminum. Altiora petit debitor, quippe qui iudex Salvator. Hinc qui rationem exigit, patientiam habere non valet; quin patiatur: in debitum eius paſsio petitur: patientiamque habere rogat, in ſolutionis debiti ſecuritatem; quoniam univerſa reddet modò viderit patientem. Quæ non rapuit, iudex qui Salvator, ſolvet: eiuſque petit patientiam, dum debiti humani generis exponit cauſam; igitur per eius pretioſiſsimam paſsionem, pleniſſimè ſolvet homo uſque ad ultimum quadrantem.

Matth. 18. 26.

Pœnitentiæ potentia.

Paſsio Chriſti in cuncta debita.

14 *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. In me.* Vigilanter. Si pro homine non patiatur, debitum etiam leve non reddetur. Non habet homo unde reddat: non habet quid, unde ſolvat: patientiaque eius petitur in cruce, factà mentione univerſi debiti; quia ſi pro ſe viderit in cruce paſſum, homo ære alieno gravatus, actutùm reddet univerſum debitum. Exitus acta & accepta probarunt, dum Pater æternus per filium fecit iudicium: igitur cùm videret filium pendentem in cruce; miſertus ſervi, debitum dimiſit illi. Exultabat dæmon, ſemel hominem è cœlo caſum, haud rediturum in cœlum; quaſi deficeret divinus Atlas, qui cadentes ibi figeret ſtellas. Illudebat homo dæmoni exultanti, quia habiturus pretium debiti. Retorquetur Ethnicus, 5. *Triſt.* Eleg. 9. à v. 11. dicens aliò:

Non adeo cecidi, quamvis abiectus, ut infra
Te quoque ſim; inferius quo nihil eſſe potes.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? Curve
Caſibus inſultas?
Ergo ne nimiùm noſtrà lætere ruinà:
Reſtitui quondàm me quoque poſſe puta.

Ovid.

Patientiam habebit in me, qui iudex debiti: genuſque humanum donabitur amiſſà felicitate; quippe Domini iudicis divite ac locupleti patientià, non ſolùm in univerſum debitum, ſed etiam ad ulteriora. Magna debentur, etiam maiora ſolvuntur: ſunt pretia ſine pretio Agni cruore, è gaza patientiæ; & ſuperabundant, quin exauriantur theſauri. *Dolores Chriſti ſunt medicina dolorum; crucíſque recordatio, levamen crucis*: inquit Novarin. *Umbr. Virgin.* Excurſ. 50. num. 500. Hominum vulnus, eius ſanatur vulneribus, quæ medicina generis, atque ærumna Salvatoris. Dicam ex Vate præfato, d. *lib.* 3. *Eleg.* 9. v. 23.

Sanguis eius theſaurus in exhauſtus.

Novar.

Atque vulneribus ſanatur vulnus.

Cuius ut oblata eſt præſentia, Vicimus, inquit:
Hic mihi morte ſuà cauſa ſalutis erit.

Ovid.

15 Articulum explicat Sponſa. *Veniat dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Dilectum invitat, ut in hortum veniat. Verùm cuius? Eius. Cur igitur ſi Sponſæ, & non Sponſi hortus eſt; deſignatur hortus ſuus? Mutuò invitatur uterque. Dum Sponſum vult allicere, quæ dilecta, in viridaria; dilectus dicit: imò *veni in hortum meum ſoror mea Sponſa.* Si Sponſus ſuum florale, ut ſuum deſignat; quare Sponſa etiam quod ſuum, non ſuum, ſed Sponſi notat; ita ut ſi ingrediatur viretum, decerpat fructum pomorum ſuorum? Hic hortus ſignificat paradiſum (in quo ad delicias locatum genus humanum) aridum in Adamo, atque florentem in Chriſto. Adi Ambroſium, lib. 5. de *Sacrament.* cap. 3. Aruerat hortus, dum Adamus extra expulſus, contracto debito ex crimine, quin haberet, unde ſolveret; ut iterùm in pervium paradiſum introiret: invitatque ut Verbum Divinum, veniat, & ſibi naturam humanam uniat: etenim ſi venerit, non ſolùm ſolvet ex integro contractum debitum; ſed etiam reſtituetur in floridum paradiſum. *Veniat & in hortum:* Hortus Sponſi Monaſteria ſunt, ubi floret Religio, nitetque virtutum perfectio: neque *quando* deſignat; ſed quod veniat, ut fructus ſuos libentiſsimè videat: igitur quicumque mancipatus Religionis perfectioni, omni tempore debet fructu florere. Neſcimus, quando veniat, ut fructus perfectionis requirat: neſcimus, an hyeme, an æſtate; an nocte, an die: fructuſque ad adventum demonſtratur, ſed in tempore tempus non definitur; quippequàm venientem cum fructu accipere congruit, quandocumque & quomodocumque venerit. Venit in Euchariſtia, ut gratià decora floreſcat anima. Eiuſque exponitur fructus, & ſimul Salvatoris adventus; ut conſtet, quomodò in fructus veniat, dum corda viſitat: etenim parvi momenti, quòd veniat in Sacramento; niſi venerit cum fructu.

Cant. 5. 1.

Ibid.

Aperuit cœlum clauſum.

Monachus ſemper perfectione floreat.

Unde fructuoſa Euchariſtia.

16 Principali ergo propoſito. Hortus

tamquàm paradiſus deliciarum plantatus, ſeu renovatus à Chriſto, dum venit in hortum. Fructus ſunt pretia redemptionis, in arbore ſpecioſiſsima crucis, quibus homo abundanter ſolvit debitum, & redijt in floridum paradiſum: hortumque ſuum dicit & ſua poma, quæ in horto ſuo Sponſa felix habet Eccleſia; igitur ni in pretium eleutherij ſervi, veniens dignaretur pati; ſervus hortum non videret, nec debitum etiam in minimo ſolveret. Sub tyrannide dæmonis ferè oppreſsi iacebant homines. Habuit, veniente Sponſo, natura lytrum, verùm non proprium: Sponſuſque verè videt fructum ſuum, ubi ſubſedit eius precioſi ſanguinis flos; quippequàm totum pretium humanæ fauſtiſsimæ libertatis, dumtaxat per ſanguinem & paſſionem Salvatoris. Meritorum hominum poma, erant putrida radice vitiata; quouſque veniret Verbum caro factum, & comederet fructum pomorum ſuorum. *Suorum.* Utique. Pretium ſolvit, dignatus eſt pati: & licèt homines ſalvi; non per ſe, non ex meritis iuſtitiæ, quæ fecimus nos, nec quia pretium ullum vidit; ſed ſecumdum miſericordiam ſuam ſalvos nos fecit, educens è captivitate in gloriam; quia pro nobis & in nobis habuit in cruce patientiam. Unde quia cuncta ſuperabundanter reddita; aperta paradiſi, quæ porta clauſa. Pretium & premium Solis iuſtitiæ refert Boetius, d. à v.30.

Fructus Incarnationis.

Totum pretium humanæ redēptionis & libertatis, per ſanguinem Salvatoris.

Cadit Heſperias Phœbus in undas,
Sed ſecreto tramite rurſus,
Currum ſolitos vertit ad ortus.
Repetunt proprios quæque recurſus,
Redituque ſuo ſingula gaudent.
Non manſit ulli traditus ordo:
Sed ille ſini coniugat ortum.
Stabilemque ſui fecerit orbem.

Boet.

17 Mira refert Curtius in *Hiſtor. Alexandr.* lib. 9. cap. 7. de certamine inter Dioxippum & Horratam. Hic provocavit, & laceſsitum poſtulare cœpit; *ut ſi vir eſſet, poſtremo die ſecum ferro decerneret. Horratas* (inquit) *iuſta arma ſumpſerat, æreum clypeum, haſtam* (*quam Sariſſam vocant*) *lævà tenens, dextra lanceam: gladioque cinctus, velut cum pluribus ſimul dimicaturus. Dioxippus verò, oleō nitens & coronatus, lævà puniceum amiculum, dextrà validum, nodoſumque ſtipitem præferebat. Ea ipſa res omnium animos expectatione ſuſpenderat; quippe armato congredi nudum, dementia, non temeritas videbatur. Antequàm ille haſtam transferret in dextram, adſiluit, & ſtipite mediam confregit, & occupatum complexu, pedibus repente ſubductis, illum Dioxippus arietavit in terram, ereptoque gladio, pedem ſuper cervicem iacentis impoſuit, ſtipitem intentans, eliſurus eo victum.* Speculum etſi turbidum, elucet victoriæ inſignis noſtri Salvatoris, dæmone proſtrato, quippe orbem domuit non ferro, ſed ligno. Egreſſus eſt diabolus ante pedes eius: ſtetit & menſus eſt terram. Videturque quare rubrum fuerit Salvatoris indumentum; cùm exiret vincens ut vinceret, unctus & coronatus in certamem, diaboli franges telum, & aſcendens ſuccumbens ſuper occaſum. Mirum viſu nudum cum armato congredi, & ligno nodoſo pro gladio in victoriam uti. In fragilitate carnis, venit validior fortitudine dæmonis; & univerſa arma inimici abſtulit, & ſpolia eius diſtribuit; quippe in crucis trophæo, abundantia divitiarum invenit homo; ut ex theſauris ex vulneribus Salvatoris, hauriret pretium in excuſionem ſervitutis, quia pretium ſanguinis; reſpiceretque iam rectus, quò iturus ſidera; equidem iam porta pervia, Boetius, quò ſuprà à v.26.

Certamē ſingulare

Q. Curt.

Vicit non ferro, ſed ligno.

Validis quondàm viribus acta,
Pronum flectit virga cacumem:
Hanc ſi curbans dextra remiſit,
Recto ſpectat vertice cœlum.

Boetius.

DIDASCALIA V.

Iacobi Apoſtoli celſitas, magna Hiſpanorum felicitas.

1 INSIGNIA & merita Iacobi Maioris Didaſcaliæ occurrunt in encomium; ut affatim veneremur, cùm protegere Iberos, ſæpeque viſitare dignatur. Cecidit Hector glorioſo certamine, qui campis, ubi Troia fuit, floruerat mirabiliore virtute, & virtutis ſtudio; cuius apud fortes recordatio.

Scilicèt egregius ſudor, memorandaque virtus.

Statius.

Ut canit Statius, 9. *Thebaid.* v. 19. Unde Maximus Tyrius, ſerm. 27. ait: *Quid autem? Nonne & Hector, ut eſt in Ilienſibus fama, eorum regionem inhabitat? Eius ſæpiſsime viſitur imago, ſubſultim campum excurrere; atque emittere fulgorem*: in cuius propoſitum Valer. Flacc. 4. *Argonautar.* v. 170. & Senec. in *Thyeſt.* verſ. 574.

Maxim. Tyr.

Hoc eſt, & horrifici formatis fulminis alis.

Va. Flac.

Et nube dirum fulmen eliſa micat.

Senec.

Cadat deriſa vetuſtas. Iacobus Ieroſolymis occiditur gladio, inclyto certamine, & ſingulari gloriâ; ut fidem aſtrueret, quàm ſeminarat in fœcundiſsima Hiſpania: in cuius ditione, ſedentibus totius inferni poteſtatibus in idolis, diſcuſsit infeſto præclaras fulmine ſedes: quibus deſtructis dæmonum furorem, regnumque compeſcuit, atque civium cultorum cæcitatem fulgoris divini radijs illuminavit:

Iacobus cur adinſtar Hectoris?

——*Rutiliſque è fulminis ictu.*

Vald. Flac. d.

Felix utique Iberia; etenim Iacobum Apoſtolum habuit, ſed non occidit. Aliò intentus modulatur Lucanus, 2. *Pharſal.* à verſ. 733.

——*Pharia buſto damnantur arenæ.*
Parcitur Heſperiæ, procul hoc ut in orbe remoto
Abſcondat fortuna nefas: Hiſpanaque tellus
Immaculata ſui ſervetur ſanguine Magni.

Lucan.

Iberis accepta illius fides & vita, in quibus tot coruſcarunt miracula: noluerunt enim illuſtrari ſanguine, qui illuſtrantur ſacro corpore. Unde in illorum protectionem grato obſequio, dum egent auxilio, Hectoris inſtar deſcendens de cœlo, pro illis pugnat, regionem inhabitat; viſus ſæpe, & campum excurrere divino fulgore. Accinit articulo Lucretius, 6. de *Rer. natur*, à v. 372.

Hiſpania illuſtratur eius corpore, non ſanguine.

Ancipiti quoniam bello turbantur utrinde.
Propterea hæc bella ſunt ſæpe nomiritanda.
Hoc eſt, igniferi naturam fulminis ipſam.
Perſpicere, & qua vi faciat rem quamque, videre.

Lucret.

2 Hinc Iacobus inclytus factus, apparens in caſtris Hiſpanorum glorioſus: equidem illo protectore ac Duce, non accedunt commilitones ad prælium, ſed ad triumphum, ut in eius baſilica erigatur trophæum.

——*Celebratur Carmine virtus.*

Statius, d.

Hoccine patrono haud dubitat de victoria pugnax Iberia: dicit enim & corditus: *Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum. Si exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt.* Quid mirum? Ut ſuos fide ac veneratione, protegeret; de cœlo deſcendens exivit vincens, ut vinceret. Afflictæ reliquiæ Iſraël ſub Lyſiat ab infidelibus, etſi paucis militibus; *Leonum more, impetu irruentes in hoſtes, poſtraverunt*, &c. Unde igitur tanta cordium audacia, ubi præ multitudine hoſtium timida corda? *Apparuit* (dicitur) *præcedens eos eques in veſte candidâ, armis aureis haſtam vibrans*: & qui pavidi præ numero hoſtilium copiarum, ſurgunt & inſurgunt inſtar leonum; quoniam pro optato ex certamine triumpho, armis aureis, veſte mirà, in auxilium illorum; eques deſcendit de cœlo. *Ibant igitur prompti, de cœlo habentes adiutorem.* Inimici infirmati ſunt & ceciderunt, experti in certamine caſum; qui cunctis infidelibus teter & niger. Quid, dum totus in illos irruebat æther? Corruit proſtratus hoſtis, ubi viſus in caſtris cœleſtis infeſtus eques. Elucet articulus creber Iacobi in protectionem Hiſpaniæ. Haud quia mortuus, & ille in cœlo, deſeruit.

Pſalm. 26. à 1.

2. Mach. 11. 11.

Verſ. 8.

Verſ. 10.

In eius auxilium eques deſcendit de cœlo.

Unica poſt cineres virtus veneranda beātum
Efficit, & minax rutilantia fulmina torquet.

Iovian. Pontan.

Conturbatæ ſunt gentes, inclinata ſunt regna: in fulmine, filio tonitrui, cœlum dedit vocem ſuam, mota eſt terra. Non eſt timor, quùm ab infidelibus turbatur: illorum virtus à Iacobo proſternitur: arcum enim hoſtium conterit, confringit arma, & ſcuta comburit igni. Formidanti Hectori; claſſem Græcorum ſubmergere, aut urere avidè deſideranti, apparuit Apollo, & reſtituit animo, dicens, ut comminiſcitur Homerus, 15. *Iliad.* à v. 249.

Conſide nunc, talem tibi adiutorem Saturnius
Emiſit aſtare & auxiliari,
Illuſtrem Appollinem, gladio conſpicuum, qui anteà
Protego ſimul ipſumque & altam urbem,
Age nunc naves concavas impellere.
Ego ante iens, equis viam omnem complanabo.
Et vertam in fugam heroës Achivos.

Homer.

Exponitur coram oculis ſpecimen languentis præ mœrore Regis Ramiri, quem in meliorem ſpem præſentia erexit Iacobi: auxilium promiſit, ſequentique die in veſte candidâ, armis aureis, aciem præcedens eques cœleſtis apparuit; quo Ramirus Mahumetanos vicit, quia ut accinit aliò Angel. Politian. in *Ruſtic.* à verſ. 457.

Spectat & in dextrā miſsile fulmen habet.
Emicat Heſperia trifidum ut fulmen ab orbe.

Angel. Polit.

3 Ex illuſtri haccine victoria, orta ordinis militaris inſignia, quaſi latus clavus inter Romanos, & nobilitatis decus. Ut memoria mirabilis in æternum permaneät, mos fuit olim erigi trophæa. Unde parta à Moyſe de Amalec, *Ædificavit altare, & vocavit: Dominus exaltatio mea.* Hebr.

Exod. 17. 15.

Vexillum meum. Hoc fuiſſe trophæum ex hoſtium ſpolijs & manubijs, aſſerit Ioſeph. 3. *Antiq.* cap. 2. ex quo Alapid. hic. Etiam aſſerit Oroſius, *lib.* 1. *cap.* 10. In tranſitu maris rubri petris impreſſa Iſraëlitarum permanſiſſe veſtigia: egimus, *Tom.* 3. *T.* 7. *D.* 6. *n.* 22. Uſus tangitur ab Ovidio, 2. *Amor.* Eleg. 11. v. 15. ſuccinente:

Ovid.

Littora marmoreis pedibus ſignanda.

Aptiùs in propoſitum præfatæ victoriæ, quod refert Pauſanias, *cap.* 43. de Caris Phoronei filij monumento, quod illuſtre

Pauſan.

Cur marina concha Iacobi inſignia?

monimentum. *Cùm initio* (inquit) *terræ tantùm ager eſſet; pòſt ex Oraculo conchite lapide exornatum eſt. Marinæ in eo conchæ undique cernuntur.* En miraculum victoriæ Ramiri, Iacobo Duce, cuius inſigne uſque hodie viſitur ad radices Pyrenes. Lapis ſignatus in quo primò extructa fides, poſtque ſignum religionis. Concha formam habet ſcuti, iure electam in emblema Iacobi: equidem ſi in illa munimen, Iberia Iacobo addicta, nonnumquàm experitur protectionem. Neſcio, an in ſignum Iacobi dictionis, deſignatæ conchæ maris: unde de concha epigraphe apud Picinell. 6. *Mund. Symbol.* num. 78. *Acceptum cuſtodit & auget.* Et Carducius:

Picinel.

Carduc.

Cuſtos & altrix concha fulget.

4 Quorsùm hæc? Intende. *In Indias occidentales deſcendit Iacobus*: infit Petrus Maffæus *lib.* 4. in fin. Hæreditas eius fuit, quicquid Iacobi calcavit pes. India ſubiugata ſub fide & armis Hiſpaniæ: Hiſpania ſub lege & armis Iacobi. Hiſpania ſibi nonnumquàm catholica fide proxima; diſſita atque diſsipata per remotionem India: & Iacobus pro ſtemmate habet æquoris conchas, ut poſsideret hæreditates diſſipatas.

Deſcendit in Americã & quare

Ier. 31. à 9.

Audite verbum Domini Gentes (En Hiſpani) *& anunciate in inſulis, quæ procul ſunt.* En Indi inſenſati & cæci. Hi ab illis illuminati. At quomodo? Duce cœlo. *Adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea. Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum. In inſulis maris nomen Domini.* Qui deſcenditis in mare & plenitudo eius, inſulæ & habitatores earum, cantate Domino canticum novum, quia laus eius ab extremis terræ. Sed unde ſic hæreditas Iacobi? Dicit Evangelico Vate divinum Numen. *Ponam in eis ſignum, & mittam ex eis, qui ſalvati fuerint ad gentes in mare, ad inſulas longè, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meám.*

Iſai. 24. 15.

Ibid. c. 66. 19.

Quodnam ergo ſignum, ad converſionem Gentium Americarum? *Iacobi veſtigia ac effigies lapidi impreſſa*: infit Bonifac. Bagart. Tom. 1. de *Mirabilib. Orbis*, lib. 5. cap. 1. Append. 2. n. 61. Euſeb. Nieremb. 1. de *Miracul. natur.* cap. 32. Signavit veſtigijs Iacobus viam, ut proceſsit in Americam: & gentes quæ in mare & in inſulis longè, ad fidem ſurdæ (quia nec viderant Numinis gloriam, nec vllam illius habuere notitiam) ab Hiſpanis qui iam ſalvati per fidem, Numinis veri receperunt nomen, appellentibus Iberis viâ rectâ; quippequàm ibi Iacobi Apoſtoli perſpexere veſtigia. Occurrit, quod de ſuis ovibus dixit divinus paſtor. *Aliàs oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meám audient, & fiet unum ovile & unus paſtor.*

Bagart.

Ioann. 10. 16.

Suas oves, luſtrans Iberiam, Iacobus ſignavit Hiſpanos: ſuas etiam proficiſcens in Americam, præſignavit & Indos. Non erant ex hoc ovili, aliquando per Iberos convertendi, illis annunciantibus, & his fidem ex Iacobo audientibus; ut ex tot ovibus, uno paſtore, fieret unum ovile. Unde ne in itinere errarent, Indoſque ad fidem veram converterent, & etiam pro illorum gloria; reliquit in ſaxis impreſſa mirè veſtigia. Hoccine Iacobi ſignum & miraculum: fecit utraque unum, conchis maris adinſtar ſcutorum electis in Symbolum & ſolamen, ut gentis utriuſque præſignaret protectionem. Quapropter etſi in æthera abijt.

Liber ab æthereo fulmine mirè redit.

5 *Decus* itaque dicitur Iacobus *Hiſpaniæ*, & propriè, illuſtriſsimo militari ordine: igitur quia ſequuntur facta Ducis, illius inſignijs decorantur equites.

Bapt. Pius.

Cur decus Hiſpaniæ?

Latus clavus, uti præmiſi *num.* 3. fuit apud Romanos nobilitatis liberioris inſigne; de quo ex profeſſo in *Ephemer.* 1. *April.* num. 10. Figura erat ut enſis facies (Vernaculè: *Hoja de eſpada.*) ex purpurâ ſplendidâ, primis temporibus conceſſa ſenioribus, poſt ingenuis iuvenibus. Unde de Auguſto dicit Sueton. cap. 38. *Liberis Senatorum, quò celerius Reipublicæ aſſueſcerent, protinùs virilem togam, latum clavum induere, & Curiæ intereſſe permiſit, militiamque auſpicantibus*, &c. ubi Iſaäc. Caſaubon. ſubdit: *His iuvenibus primo gradu conceſſo, qui domum Auguſtam ſanguine, vel affinitate, aut aliqua neceſsitate contingerent.*

Sueton.

Caſaubon.

Ovid. 4. *Triſt.* Eleg. 10. v. 29.

Ovid.

Induiturque humeris cum lato purpura clavo.

Quid latus clavus, nobilitatis honos?

Vide Iuſt. Lipſium in 13. *Annal. Tacit.* Ald. Manut. de *Quæſit. per Epiſtol.* Rader. in *Epigram.* 17. lib. 5. Martial. Iacob. Pontan. in loc. cit. Ovid. Franc. Mendozam, *Viridar.* 8. *Saturnal.* Decad. 2. cap. 4. Senec. Epiſt. 99. & Lamprid. in *Alexandr.* Hinc de lati clavi honore dicit Tacitus de *Orator.* cap. 7. *Equidem ut de me ipſe fatear, non eum diem lætiorem egi, quo mibi latus clavus oblatus eſt.* Hic latus clavus, quo ſignatur per inſignia Iacobus: etenim ab hoſtibus tuta Hiſpania dum habet eius inſignia.

Tacit.

6 Allegoricè elucet in Sponſa, igitur eiſdem monilibus ornatur Eccleſia. Afflicta exponitur, & protectio cogitatur. Decorata enim ſpecioſiſsimè fuit: nihilominùs, uti illa queritur, *pugnaverunt contra me.* 1. Tot in perſecutionibus conſulitur illi: diciturque: *Quid faciemus ſorori noſtræ?* Murus eſt, ſed impingitur: oſtium eſt, ſed arietatur. *Quid faciemus?* cap. 8. 8. *Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.*

Cant. 1. 11.

Obiter nota, dum illam alloquitur Dilectus & Sponſus, Tò *Faciemus.* Qui, ſi Sponſus unus eſt? Unus & plures? ſanè. Exprimitur ſacroſancta divina Trinitas, dum adinſtar oſtij muri inexpugnabilis, Sponſæ Eccleſiæ præſignatur maieſtas: etenim fidei oſtium in murum fidelium ad ingreſſum beatitudinis, profeſsio individuæ Trinitatis: tres ſcilicèt perſonæ, in unitate ſubſtantiæ. *Faciemus* inquit. Sponſus una ex tribus, qui ſibi aſſumpſit naturam humanam, ut illam ornaret, decoraret, protegeret uti Sponſam.

Myſterium Trinitatis.

In munimen ergo, *Murenulas aureas faciemus tibi* (dicitur) *vermiculatas argento.* Vatabl. & Maluend. *Cum ſtigmatibus, cum clavis.*

Vatabl.

Quorsùm igitur cum clavis Sponſæ Eccleſiæ ornamenta? Sunt lati clavi Iacobi protectionis inſignia: habet Heſperia, ex quo ab eo Trinitatis individuæ accepit fidem, in pugnacem protectorem: inimici pugnant, expugnare conantes, verùm decidunt à cogitationibus ſuis. Muros habet Eccleſia; ſed neceſſarium, quòd exeat exercitibus in caſtra: & cæteris eius armis ſuperadduntur clavi; quippe egebat in triumphum gladio Iacobi.

Ordoque ſtris Iacobi.

Pende concordiam Verſionum. *Cum ſtigmatibus, cum clavis.* Liquet lati clavi inſtitutio, dum Iacobi in certaminibus imploratur protectio: equidem ſtigmata indicit parta victoria, dum purpurâ tingit clavum ex vulneribus ac ſanguine Saracenorum. Hic eſt clavus: patet quò extenditur fervida virtus.

7 Videmus alumni ſæpe, quod olim miraculum ſingulare. *Ecce multitudo proſtrata, & huc illucque diffugiens*: dicitur de Ionatha filio Saul, dum Philiſthæi victoriam expectarent de Iſraël; quia ſemel victæ acies, & qui milites inermes: at virtus nequaquàm militum brachio, ſed auxilio opportunè miſſo de cœlo. *Factum eſt miraculum in caſtris, per agros: & omnis populus ſtationis eorum, qui ierant ad prædandum, obſtupuit, & conturbata eſt terra.*

1. Reg. 14. à 15.

Inſigne planè miraculum ex hoſtilium phalangum perturbatione; ſed amplius elucet in ampliorem commendationem miraculi. *Alij cadebant ante Ionathan.* Hebr. *A facie Ionathæ.*

Verſ. 13.

Exponitur uti in ſpeculo perſpicuo, quod ſæpe factum de cœlo deſcendente in auxilium N. Iacobo. Semper prodigium, ſemperque ex deſcenſu trophæum: equidem ad præſentiam in caſtris, nullus hoſtium obſervat ordinem ſtationis: cadunt è manibus arma, non eſt virtus ad ſcuta, conturbatur terra, iacet multitudo poſtrata, fugientes ſine motu palantes, in pericula corruentes, ita ut Hiſpanis cedat plena victoria; quippequàm vacua inimicorum caſtra.

Ad aſpectum de cœlo deſcendentis corruunt hoſtes.

En Iacobi vexillum. En miraculum, ſed reſtat ſummum, quo eius cognoſcitur præſens virtus, dum ceſſat ab ictu gladius. Cadunt à facie Iacobi, quot quot adverſariorum in acie: igitur ubi catafractus de cœlo ad caſtra deſcendit, ante faciem illius nullus ſubſiſtit, neque ſubſiſtere valet.

Poſtratus humi cœleſtia fulmina ſenſit:
Et gelidi torpent telis præfixa pavoris
Corda.

Lucret.

8 *O quantus honor debetur in Hiſpania huic Patrono! Verè hoc feſtum cum omni gaudio & exultatione celebrandum eſt, & ſicut Paſcha; quia noſtrum maximè*: inquit Thom. à Villa-nova Serm. de *S. Iacob.*

Thom. à Villan.

At quodnam Paſcha? Nativitatis Salvatoris? Verbum tunc caro factum, apparuit, legemque Evangelicam oſtendit. Sit uti huiuſmodi paſcha, & appoſitè: legem Hiſpanos docuit cœleſtis gratiæ. An adinſtar paſchatis Domini Reſurrectionis? Reſpondet Iacobus myſterijs

Eius dies cur nobis tamquã Paſcha?

rijs feſtivitatis : etenim eduxit vinctos in fortitudine, fragens iugum Mahumetanæ potentiæ; ſicut Salvator per Reſurrectionis gloriam, è latumijs limbi Patres eduxit in patriam. Haud diſsitum a meritis Iacobi, quod Paſcha Spiritus Sancti: quandoquidem ſi hic deſcendit ut per fidem illuminaret, ac protegeret Eccleſiam; Iacobus fidem docuit, & de cœlo deſcendit, ut protegeret Hiſpaniam. Alijs nationibus feſtivitas ſacra devota: nobis ut Paſcha: etenim per magiſterium, Ducatum, & patrocinium; nobis maximè, ſolemnitas elucet ſolemnitatum. *Audite audientes*: dicebat non ſurdis, ſed nova ac prodigioſa audituris, Evangelicus Vates. Quid enim novum ac mirabile audituri, ut vigili intendant aure?

Iſai. 55. 12.

In lætitia ægrediemini. Unde ergo gaudium, ut promptum præſtent auditum? *Allegorice promiſsiones ſunt*: ſubdit Maluenda.

Maluēd

Diriguntur ſine violentia ad Hiſpanos, quod ad fidem veram Numinis adduxit Iacobus. Patet ex contextu. *Ecce teſtem populis dedi eum* (Ioann. Alba, *Elector*. cap. 100. dicit *Principem*) *Ducem, ac præceptorem Gentibus. Ecce gentem,*

Verſ. 4.

quam neſciebas, vocabis: & gentes quæ te non cognoverunt, ad te current propter Dominum Deum tuum, & ſanctum Iſraël; quia glorificavit te. Feriam vobiſcum pactum ſempiternum.

Patronu Dux & Magiſter

Quid expreſsius in noſtram cauſam, & Hiſpaniarum gloriam? Fecit pactum Deus cum Iberis, & ſempiternum; quia fidei ſemel acceptæ ſervaverunt pactum, quin in arcum pravum converterentur, uti aliquot nationes aberrantes convertuntur. Gentem, quam in America non cognoverunt, in fidem religioſè vocarunt, ad illoſque propter Dominum illuſtratæ gentes incognitæ cucurrerunt. Unde igitur tantæ felicitatis dextra ſors? *Propter Sanctum Iſraël, quia glorificavit te.* Iacobus Iſraël dictus. Origo utique Hiſpanæ felicitatis Iacob: etenim quia Hiſpanos Fidem Catholicam docuit, per illos Americam in fidem veram reduxit. *Per Sanctum Iſraël, quia glorificavit te.* Haud in futuro, ſed in præterito. Per Hiſpanos glorificabit Americam, non Hiſpaniam: igitur ubi per indigenas, regiones Orbis ignoti ad converſionem quærebat, Iacobus per fidem pridem Hiſpanos glorificaverat.

9 Scaturit inde fluentum noſtræ ſine menſura lætitiæ. Per Iacobum, noſtrum gaudium. Dedit nobis illum *Principem*

Quibus geſtiat

Ducem, ac præceptorem. Sat alijs in plauſum, ex his miniſterijs unum: nobis ergo maximè Iacobi inſignia celebranda tanquàm Paſcha; quia Princeps, quia Dux, quia Doctor, quibus in functionibus eius rutilat ſplendor. Princeps propter patronatum: Dux propter bellorum auxilium: Doctor propter magiſterium. Patronus, quia protegit: Dux, quia in certaminibus, de cœlo deſcendens, vincit. Denique in Duce & Patrono illuſtrem habemus præceptorem, propter traditas nobis fidem & legem. Elucet, quis ſit Iacobus. Hiſpanis ter magnus, Maximus & Optimus. Hæc florent Apoſtoli inſignia, ſed micent merita. Primus Apoſtolorum pro magiſtro effudit ſanguinem. Habet primatus honorem. Haud *expectans expectavit*: primus

Pſalm. 39. 2.

calicem bibit: & quia primus proprio ſanguine ſcripſit fidem; throni à dextris Redéptoris obtinuit glorioſam ſedem. Haud opponatur Stephanus. Primus utique eſt Iacobus: huius Diaconum Stephanum ſignat Tamaius in *Marthyrolog. Hiſpan.*

Stephan. Iacobi Diaconus.

Scitum ſanè, quòd Diaconus calicem haud præparet ſibi; ſed ſacerdoti. In rem ergo.

10 De Abele dicit Auguſtinus, 1. de *Mirabilib. Scriptur.* cap. 3. *Iuſtitiæ primatum tenuit.*

Auguſt.

Nonne alij Martyres inſigniores? Virtus elucet tormentis. Summa crudelitatis aſtruit vires fortitudinis. Fortiores igitur atleticè evaſerunt, qui univerſa tormenta pancraticè ſuperarunt; ita ut diutino cruciatu non tam cruciarentur corporis membra, ſed vulnera. Qua ergo lege primatum inter Martyres meruit, qui

Geneſ. 4. 8.

minus alijs pro fide ac religione ſuſtinuit? An quia occiſus à fratre? Dirisſima prorſùm circunſtantia! Non numerantur, quippe uſquequaquè martyria. Cauſam indicat, qui primatem prædicat. *Abel primò fuit, qui martyrij coronam ſanguinis effuſione promeruit.*

Ibid.

Hinc Chriſtus dicit: *A ſanguine Abel iuſti*; quaſi hic ſolus, quippe primus; de quo aliàs.

Matth. 23. 35.

En theätrum Iacobi facinorum, & meritorum. Thronum primum appetit in ſede maieſtatis, interventione futili genitricis. Tutiùs acquiritur pretio ſanguinis. In cœlo Throni & manſiones multæ ſunt, & etiam inter ſedes, thronus ad gloriam ampliorem, ſuperior eſt. Dabitur ſella prima, ſi prima merita: Iurèque Apoſtolus N. in

Iacobus quia primus effudit ſanguinem, primariam obtinuit ſedem.

thronis primatum habet; quippe primus pro Chriſto ſanguinem fudit. Primatum inter primores appetebant fratres: non eſt iuris, ſic conferri ſine meritis. Adſunt? Minimè, ſed fient. Non conſequimur, ſed conſequi *poſſumus*. Poſsibile ſolium celſius? Profectò: primus erit, qui fuerit pri-

primus: primumque Thronum meritò aſcendit Iacobus; quippe primus ad fortiſſimum certamen, pro Magiſtri doctrina flexit in vulnus, cervicem. In obſidione arcis Ievus, factus eſt Princeps militiæ Ioab. Mœnia proponuntur quaſi inexpugnabilia: Ioab nihilominùs *primus aſcendit* mœnia: nec illi quia aſcendit, primus

1. Paral. 11. 6.

collatus eſt thronus; ſed tantum quia aſcendit primus. Regnum cum regni inſignijs in toto Iſraël, à Domino confertur Tribui Iuda. *Repulit tabernaculum Ioſeph, & tribum Ephraim non elegit; ſed elegit tribum Iuda.* Unde ergo tanta ex imperio auctoritas, tribuique felicitas? Dicit (ex Rabbin. ad illud Oſee 11. 12. *Iudas deſcendit cum Deo*) Hieronymus. *In exitu Iſraël de Ægypto* (ſubdit) *quando ex alia parte mons, ex alia rubrum mare, & ex alia Pharaonis cingebatur exercitu, & incluſus populus tenebatur; cæteris tribus deſperantibus ſalutem; ſolus Iuda fideliter ingreſſus eſt mare: unde & regnum meruit*

Pſal. 77. 68.

accipere: & hoc eſt, quod nunc dicitur. Iudas teſtis ſermonum Dei, & aſtipulator ac vindex, deſcendit cum eo in mare, & inter Sanctos fuit fidelisſimus, ut crederet. Allegoria in primatum N. Apoſtoli liquet. Rubrum mare amaritudinem mortis effuſo ſanguine oſtendit, ſi regnum & coronam meruit, quæ tribus prima audacter mare rubrum introivit; corona, thronuſque primus in regno cedit Iacobo, epoto calice amaro; etenim primus ad primum honorem, totum amore Magiſtri fudit è corpore ſanguinem: primus enim è ſocijs amaritudine necis, fauſtè tranſivit uſque in terram promiſsionis.

11 *Semel autem quotannis* (de Scythis refert Herodotus, *lib.* 4. *n.* 17. regeritque Munſter. 5. *Coſmograph.* cap. 96.) *Singuli Regionum Principes miſcent vinum crateri, de quo Scythæ omnes hoſtium*

Hieron.

victores & occiſores bibunt: at non guſtant qui nihil præclari operis ediderint;

Herod.

ſed ſine honore ſeorſum ſedent, quæ res apud eos maximæ eſt ignominia.

Mos Scytharū ad calicem menſę.

Iuvenes appetebant ſedem pro gloria, verùm quia ſine meritis arcebantur à menſa. Unde cogitabant magna, ut poſſent de calice bibere, ut valerent ſedere, ignominiam fugere, ac gaudere illa preſtantiore dignitate. Hanc in regno cœlorum deſiderabant Iacobus & Ioann., precibus & anctoritate genitricis. Dicit illis gloriæ Rex: *Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem, quem ego biburus ſum?*

Matth. 20. 22.

Quid illi? Virtus eſt. Quid illorum animus? *Poſſumus.* Macte gratià & virtute. Sed debitis dum biberitis; aſtruit ſanè maieſtatis ſedem, bibere calicem.

Præmia cælatus crater.

Ut accinit Ioann. Iovian. Pontan. 2. *Uran.*

Ioann. Pontan.

Quæ enim ſedes Iacobi, anxiè bibentis de calice Regis Chriſti? Virtute patet, dum inclyto honore floret. Dextram in throno petijt, dextram in throno poſsidet: primam ibi ſedem habet, quia primus calicem bibit.

Gemmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum.

Martial 14. Epigr. 109.

Aſpice quot digitos exuit iſte calix.

12 Appoſitiùs firmabitur ex ſacris acuminis cogitatio. Cùm filij Iacob ex Chanaäm acceſsiſſent ad venditum ab illis fratrem Ioſeph; ut illos maximopere honoraret, convivium inſtruit; quippe ſingularis honoris, ad menſam ſedere Principis. Venit hora, Ioſepho reverſo ab aula, & *ſederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita ſua; & minimus iuxta ætatem ſuam: & mirabantur nimis.*

Gen. 43. 33.

Nonnullis placet, admirationem ortam ex magnificentia & apparatu convivij, ferculorumque quantitate & qualitate. Alijs, fratres miratos fuiſſe, quomodò Ioſeph ordinem nativitatis illorum ſciret, ut unuſquiſque iuxta propriam dignitatem ad menſam ſederet. Adi Maluend. Placet ſententia Effremo, Edeſſeno, ſed ex ſententia Rabbinorum aliter ſubſcribit articulo. *Calix ille plenus vino Ioſephus apponebat hoſpitibus, quaſi divinaret*: ait Aben-Ezra.

Aben Ezr.

Stropha fuit, & per iocum locutus eſt, ſicut quando vocavit *Exploratores.* Ita ergo, cap. ſeq. v. 5. dicitur: *Scyphus ipſe eſt, in quo bibit Dominus meus, & in quo augurari ſolet*: alludente diſpenſatore ad ordinis formam, quo illos iuſsit ſedere ad menſam.

Primus thronus, cui contigit primus calicis ictus.

Ut ergo iocosè continuaret ludum, nec finiretur ſcenicum citò embolium; imò ne cognoſceretur, illos cognoſcere; uſus eſt augurum arte. Verùm quomodò? In Orat. de *Ioſeph*, dicit Effremus.

Effrem.

Tangebat ſcyphum ferro, & primogenitum cognoſcere dicebat ex ictu. Unde primum ſedere iuſsit Ruben, ſic duodecim ictibus ad fratres reliquos. Ingenioſa, feſtivaque inventio! Congrua utique propoſito noſtro. Per calicem ac per ictum ordo cognoſcitur ſedium; ut primus ſederet, cui ictus primus ferri contigit. Duodecim erant filij Iacobi fratres: duodecim etiam diſcipuli Salvatoris: illos invitat per calicem ad menſam æternitatis: *Ego diſpono vobis, ſicut diſ-*

Luc.22. à 29.

diſpoſuit mihi Pater meus, regnum; ut edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo, & ſedeatis. Quis ergo ſedebit primus, nimirùm ad dexteram invitantis in throno maieſtatis Imperatoris? Dicet gladius: dicet ictus. Primus habebit honorem, qui primus biberit calicem. Sedet ergo Iacobus unus adextris; quia primus hauſit amaritudinem calicis. Aliò ductus, dixit ſtemma Naſo, 3. *Faſtor.* v. 97.

Ovid.

—Omnes ut vinceret ordine ſaltem,
Sanguinis auctori tempora prima dedit.

Examen Chriſti erga virtutem Iacobi.

13 Scrutemur in Chriſti examine Tò *Poteſtis*: Non fuit dubitatio, ſed ad virtutem aſſertio. Mos eſt partis, dum filius præclara intentat, diſcrimina exponere, an etiam periculis audeat. Contigit genitori Roderici de Vivar, prementi arctiſsimè, filij manum, ut eius præcogitaret validiſſimum ſpiritum. Accidit etiam Catoni Uticenſi; ut refert in eo, Plutharc. & Valer. Maxim. *lib.* 3. *cap.* 1. n. 2. Sæpe ſpecie amoris pater animum repellit, ab eo quod enixè cupit: ſibique gratulatur, ut ait Maximus ibid. n. 1. Cùm honori nondùm

Valer. Maxim.

tempeſtivum videri, qui iam virtuti maturus ::. inter quæ coronam mereri, ſpolia rapere valet. Haud aliter in articulo Chriſtus. *Calicem*, quem dedit mihi pater (mihi ex contemplatione horror, & ſanguinis ſudor, & totiùs ſpiritus angor) *poteſtis bibere? Poſſumus.* O nobile pectus! O magnitudo virtutis! *Calicem quidem meum bibetis*, & ſedebitis in thronis, dum biberitis. *Bibetis.* Eius namque magnum indicat ſpiritum; *qui* ſcit ſe primum moriturum, & procedit in prælium. Calix Salvatoris eſt: igitur etſi amaritudo urget, *ſciens omnia quæ ventura erant ſuper ſe proceſſit.*

Ioann. 18. 4.

14 De Proteſilao Achillis ſocio finxere Poëtæ, primum è navibus inſilijſſe in terram hoſtium; quamvis ſciret primum, qui littora Troiana tetigiſſet, periturum. Cavere eumtem iuſsit uxor, ne caderet, qui triumphare poſſet.

Sors quoque neſcio quem fato deſignat iniquo,
Qui primus Danaum Troäda tanget humum.

Ovid.

Inter mille rates tua ſit milleſima puppis,
Iamque fatigatas ultima verſet aquas.
Tu quoque præmoneo, de nave noviſsimus exi.

Cur Proteſilaö confertur?

Succinit Ovidius, *Epiſt.* 13. à v. 93. Hygin. *Fabul.* 103. & Auſonius in *Epitaph.* Epigram. 12: Huius oraculi monitus Ulyſſes, primus in Pergameám oram, ut primum claſsis in virtute ſignaret, arte proſilivit; at primò clypeum ſuper tellurem proiecit: ſaltu ſuper illum manſit, donec multos ſuper littora vidiſſet. Auſon. ibid.

Auſon.

Qui ne Troianæ premeret pede littora terræ,
Ipſe ſuper proprium deſiluit clypeum.

Primam obtinuit ſedem, quia primus paſſus eſt mortem.

Fabula, ſeu verum canitur? In Iacobo profectò canitur verum: igitur etſi præſcijſſet è vulneribus mortem; cordis oſtentans ſingularem virtutem, primus omnium pretioſum effudit ſanguinem. Ex Hiſpania navigavit in Paleſtinam, ut è rebelli, improba gente nanciſceretur victoriam. Mors utique obvia, ſi primus tranſilijſſet in littora. Occiditur Herodis gladio: gaudetque ſupremo throno; quoniam ſi primus primo contigit, primus glorioſè mortem obivit. Gloriæ obtinuit magnitudinem, quippe primus bibit calicem: hinc in regno & ſolio primas,

Idem.

Victima quòd Troiæ prima futurus eras.

Succinit idem *Epigramm.* 19. Oppoſita Ulyſis intentio Proteſilaö, cuius inſignis operatio plus elucet in Iacobo. Haud clypeum proiecit, antequàm caderet: gladio cecidit, & tunc ſcutum reliquid: felix Hiſpania, eius exuviis decora. In vita & in morte ad illam applicuit, ſemper hyperaſpiſtes defendit: igitur adverſus incurſus bellantium inimicorum, etiam poſt mortem habemus eius ſcutum: de quo infrà.

D. à v. 23.

15 Pende examen Salvatoris, & illius aſſertionem virtutis. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Dicunt ei: Poſſumus. Calicem quidem meum bibetis.* Quidum dicit *Calicem meum*, atque nullatenùs, *Veſtrum*; cum unicuique ſit ſingularis pretioſitas mortis, in ſpeciali amaritudine calicis? Dicet Iacobi prærogativa, ut magis ac magis eius cognoſcatur gloria. Dum Patrem orans, iamiam moriturus, dixit illi: *Si poſsibile eſt, tranſeãt à me Calix iſte*; iuxta Hilarium, non fuit fuga amaritudinis calicis, ſed propinare adſtantibus tribus diſcipulis: q. d. poſtquàm filius tuus bibat, ad illos tranſeãt: *Ideſt, quomodò à me bibitur, ita ab his bibatur.* Ita Hilarius, *Canon* 31. Ita optatum, ſed ex tribus duntaxàt Iacobus obtinuit votum. Solus? Utique. Non utcumque calicis erat convivium, ſed ut dixerat Chriſtus: *Calicem meum.* Hinc in præſentiarùm ſignat: *Calix iſte.* Cur non abſolutè, *Calix*? Iſte, & non alius? Ne. *Si-*

Matth. 26. 39.

Hilar.

Quomodò ſuum fecit ſolus, calicem quẽ hauſit Chriſtus?

Hieronym.

ſignanter non dixit: Tranſeat à me calix, ſed calix iſte; hoc eſt populi Iudæorum? Subdit Hieronym. hìc. En calix. Ioannes frater ſumpſit? Nullo modo. Petrus acceſsit, ſed non bibit; quia licèt ad hunc calicem in carcere ab Herode detentus, liberavit Angelus. Martyrij per Iudæos Chriſti erat calix; & tantùm à Iacobo exhauritur calix iſte; igitur ut frueretur voto, Herodes dumtaxàt Iacobum occidit gladio. Bibit calicem Chriſti, virtus Iacobi: etenim ab eiſdem ſubivit audax martyrium, dum Chriſtus ebibit calicem è manibus Iudæorum. Impletur Ezechielis prophetia. *Hi ſunt ritus altaris, in quacumque die fuerit fabricatum ::. ut offerant mihi vitulum: & in die ſecunda offeres hircum immaculatum, & expiabunt altare, ſicut expiaverunt in vitulo.* Quis vitulus, & quis hœdus? *Audax quidem eſt, quod dicturi ſumus* (inſit hìc Hieronymus) *ſed tamen aliorum ſimpliciter ſententia ponenda eſt. Hœdum immaculatum poſt paſsionem Domini ablatum eſſe ad altare Iacobum. Hunc interfecit Herodes: & quaſi hœdum immaculatum poſt paſsionem Salvatoris in die immolavit ſecundà.* Patet iam Domini calicem bibiſſe Iacobum, dum altare, ſecundò Numini ſacrum. Chriſtus prima hoſtia, Iacobus ſecunda, ſed prima reſpectu ſociorum, præferens laurum: equidem iugulum primus præbuit Iacobus, ſub eadem diritate ſævà, quam paſſus Chriſtus.

Ezech. 43. à 18

Hieronym.

Matth. 1. 6.

16 Cùm ordo prædeceſſorum Chriſti ſignatur à Matthæo, Regum niſi Davidis haud fit ulla recordatio. *Ieſſe genuit David Regem.* Cur igitur cum reliquis Regibus Regem non nominat filium Salomonem? *David primus Rex in genealogia Salvatoris fuit* (inquit Caietanus) *propterea Evangeliſta deſcripſit ipſum Regem.* Primus in unoquoque genere eſt menſura cæterorum: per Davidemque præſtat magnitudo Regum; quippe illorum ſplendor in imperij maieſtate, à Davide procedebat, tamquàm fructus à radice. Virtus ſingulis in Principibus geſtorum profectò illuſtrium; verùm magis præfulgebat in primo; quippe datus in exemplum. Alia ſanè opportunior expoſitio. Primus thronum per geſta David obtinuit: cæterorumque numerus quaſi non fuerit; etenim ille unicus & ſolus, quippequàm primus. Primus dies orbis, non ſignatur ſpecie ordinis, ſed cardinis. *Factum eſt veſpere & mane, dies unus.* In illo lux & ſplendor, ut tot operum inſignium videretur Auctor: & primus dicitur unus, quaſi unicus & ſingularis; quoniam primus. In aula Salomonis *ſexaginta ſunt Reginæ.* Sed una tantùm ſub laude. *Una eſt, una.* Unde inter tot una eſt? Nimia illius celſitas. Inter cunctas erat primas.

Caietan

Cur dicitur unicus, cùm non fuiſſet ſolus?

Geneſ. 1. 5.

Cant. 6. 8.

Virgil.

Prima ante alias.

Et extollitur unica, quoniam prima: habetque primum thronum in maieſtate ſedis, quæ prima meruit obſequijs ſedem ſuperiorem maieſtatis. Iacobus inter primos electus, iurè debet dici unicus. Unicus? Ubi cæteri? Ubi Ioannes frater? Solus Iacobus calicem bibit; quippe primus calicem bibere meruit.

Ubi ſup.

17 Opponitur Evangelium. Uterque ad calicem avidum expoſuit pectus: *Dicunt ei poſſumus.* Aſſentitur voto Servator: *Calicem meum bibetis.* Quomodò igitur Ioannes à calice excluditur, dum aſſeritur. Si Ioannes bibit, non unicus eſt Iacobus. Si minimè deguſtat poculum; qua lege utrumque refertur, calicem bibiturum? Voto frater bibit, quoniam aliter bibere non valuit. *Calix* erat *in manu Domini, vini meri plenus miſto.* Ibi mortis amariſsimum fel. Dominus aſtantibus fratribus, *inclinavit ex hoc in hoc.* Quomodò? In manu Domini vidit Iacobus calicem plenum: primus porrexit ad calicem manum: Ioanneſque de calice minimè bibit; quoniam Iacobus primus totum exhauſit. Prior *fratre ponitur*: ſubdit Hieronym. d. Avidè cupiebat pro Chriſto pati, ut eius eximio reſponderet amori: & cùm habuiſſet in manu (licèt totum plenum miſto) bibiſſetque ſiti totum, calicis dumtaxat fratri dereliquit deſiderium. Quomodò bibere poterat, quem frater biberat? David, ut vidimus, quia primus, ſolus dicitur Rex: verùm regeritur laus. *Ieſſe genuit David Regem: David autem Rex genuit Salomonem.* Deſcribuntur in eadem regni celſitudine quaſi duæ coronæ: una, quia regnavit: alia, quia primus diadema poſt tot labores poſſedit. An ſiccine Iacobo duplex corona reſpondet. Sanè: in terra ſua duplicia poſsidebit: quia primus, bibit calicem pro fratre: Chriſtuſque Ioannem ſic voluit manere; donec placida morte in throno collocaret ad ſiniſtram; quippe Iacobus duplici honore iam præoccupaverat dextram. Erat iam ſella occupata, in qua duplici fulget coronà; & quia martyrium inſigni virtute paſſus, & quoniam ſubivit primus.

Pſ. 74. à 9.

Bibit calicem fratris.

Hieronym.

Ubi ſup.

Duplici ornatur coronà.

18 Obſidetur à Caleb Cariath-Sepher (ſonat Civitatem litteratum) ſeu Dabir.

Cùm mœnia eſſent firmiſsima, propupnarentque validè cives, & à muris fortiter arcerent hoſtes; ut expugnari poſsit, præmia commilitonibus ſenex promiſit, dicens:

Iudic. 1. 12.

Qui percuſſerit Cariath-Sepher; dabo ei Axam filiam meam uxorem. Cepit eam Othoniel, *& primus murum aſcendit*: ſubdit hìc Abulenſ. *quæſt.* 5. *Deus direxit* (ait Alapid. in *Ioſue* 15. 17.) *ut Othoniel eximiæ ſuæ virtutis & fortitudinis ſpecimen daret; ob quam mereretur fieri Princeps, & auctoritatem Principe dignam, nanciſceretur.*

Abulenſ. Alapid.

Potitus eſt triumpho, & etiam voto. Caleb plauſit, eius filiam victor cum dote duxit: verùm exigua dos viſa, quamvis & dives ex abundantia. Duplicem Axa efflagitavit, Calebque ſtatim conceſsit. *Dedit ergo ei Caleb irriguum ſuperius, & irriguum inferius.*

Verſ. 15

Et gloriæ dote.

Si dos unica cum uxore promittitur; qua lege Othoniel duplicatà donatur? Hic non ſolùm murum aſcendit, ſed & primus ſuperavit. In pacto tantùm dos una cum Axa: verùm exceſſerunt merita. Fuit primus qui in muris hoſtium, fixit victor Iſraëliticum vexillum: & licèt pactum ſenex adimpleret, ſi ſimpliciter cum filia dotem præſtaret; aſcendente mœnia ante alios, parvum videbatur decus: unde dotem auget, præmium condignum concedit: igitur exiguum, eſtò magnum, virtuti Ducis à Caleb conferebatur; niſi duplici honore qui primus decoraretur. Non enim reſpondebat virtuti ſimplici dote. Præmijs virtutes nitent: magnas non niſi magna decent.

Statius 2 Silvar. 2 14.

Ex hinc ſecuribus virtus cœleſtis ad aſtra.

19 Arbitror ſpecimen huius geminati honoris latere in petitione genitrici. Acceſsit adorans, ut filijs obtineret principatum: ſed pende ſtylum. *Dic* (inquit (*ut ſedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad ſiniſtram in regno tuo.*

D. verſ. 21.

Cur non dicit *Unus & alter*? ſed *Unus & unus*? Unus unus eſt. Filij ſanè duo ſunt. *Ut ſedeant hi duo filij mei.* An inverſus modus locutionis, quia Iacobus bibit calicem fratris? Duo ſunt, & unus eſt: igitur cùm primus calicem ſumeret; haud reliquit quod Ioannes de calice prægustaret. Diximus, ſed aliò procedit animus. *Unus* erat Iacobus, alter Ioannes, creditores ſummi honoris: & unus Ioannes dicitur, dum per unum ad thronos frater ſignatur; igitur quippe primus Iacobus in certamen, habiturus in gloria duplicem ſedem. Primus aſcendit in mœnia hoſtium. Fidei catholicæ levans vel vulneribus vexillum.

Quo iure & lege?

Iacobus ferventiùs cæteris prædicans Chriſtum, primus pro eo Martyr occubuit. Alapid in *Matth.* 20.

Alapid.

Specimen dedit eximiæ virtutis, ut Principi congruam haberet ſedem honoris: idemque plauditur *Unus & unus*; cùm dici debuiſſet *Unus & alter* ad thronos; quoniam ut primus victor ad palmam, habere in throno meruit duplicem gloriam. Expugnanda ab Apoſtolis mœnia adamantina infidelitatis, pro viribus collatæ è cœlo virtutis, reſpondente illuſtri, illuſtriorique honore, difficili vel difficiliori certamini. In cunctis commilitonibus pugnax ardor; verùm in Iacobo fortior: illique conceditur duplex laurea, dum iacent diruta mœnia, præ omnibuſque in throno fulget; & quia aſcendit intrepidus, & quia primus aſcendit.

Fuit primogenitus inter Apoſtolos

Primus omnium Apoſtolorum calicem Domini bibere meruit. De duplici honore nequit ambigi. Primogenito de cunctis conferri lex iubebat cuncta duplicia.

Deuter. 21. 17.

Iacobus in agone atque victoria, fuit primus: ei ſanè ex iure conferendus duplex honos; ut ſedeat in ſede maieſtatis, & cum inſigni maieſtate ſedis.

20 Inter Priſcos celebris ſignatur ſcyphus Neſtoris, cuius inſignibus præfigurabatur cœlum, ut inquit Alciatus *Emblem.* 101. & hic Claud. Minos cum Franc Sanctio

Quid calix Neſtoris?

Eſt cœlum ſcyphus ipſe, colorque argenteus illi,
Aurea ſunt cœli ſidera claviculi.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit uſu:
Bella gerunt fortes, vàlidus aſtra tenet.

Alciat.

Plura dicemus in *Ephemerid. Iſagog. Iul.* num. 24. Interim vide Homer. 11. *Iliad.* & ibi Ioann. Spondan. Plenum mero calicem ſolus a menſa levabat.

Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſà
Poculum: at ille facilè.

Homer.

Hinc Neſtoris dicitur calix, quia primus ſuſtulit ipſe. Confugiamus ad vera, ſub Neſtoris virtute ficta, & audacià.

Ubi ſup

Calix, ut diximus, vini meri plenus miſto, in Domini manu eſt. Sapientia Patris miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam, ut bibentes pervenirent in gloriam, dicens illis: *Bibite vinum quod miſcui vobis.*

Prov 9. 5.

Magna virtus huius calicis: *Bibite ex eo omnes. Poteſtis?*

Math. 26 27.

Omnes profectò fortes, quamvis calix miſto amarus. Quid Iacobus? Primus plenum mero è menſa ſuſtulit, & totum exhauſit. Audax animus: crevit per vulnera virtus, alios præcedens in thronum, quò duplicem laurum poſsidet: etenim dum alij bella gerunt fortes, ille uti primus & etiam uti victor aſtra tenet.

Iacobi virtutis ſymbolũ.

Textor.

Æmula geſtorum actio operoſa ſuorum:
Sola ſcandit altum cœlum candida virtus.

Matuan

Quid divina velit, & quid ſentiat ſitus in aula,
Et virtus præſtans religioque dedit.

21 Gemina merces confertur Iacobo, uti primogenito. In cœlo habet: verùm ut ait Evangelicus Vates: *In terra ſua duplicia poſsidebunt.*

Iſai. 61. 7.

Non ſolùm in gloria, ſed in terra; quod congruit Apoſtolo noſtro, Ieroſolymis occiſo: etenim poſt mortem, ut duplicia poſsideret in terra; illius exuvijs illuſtratur Hiſpania. Cauſa innuitur à Propheta: *Plantatio Domini ad glorificandum: & ædificabunt deſerta à ſæculo, & ruinas antiquas erigent.*

Averſ 3

Hiſpania fidè haud dimiſſà, quàm à Iacobo accipit.

Quid quod America & Hiſpania, ut illi in terra ſint cuncta duplicia cedant Iacobo; ſi ab illo ad Numen glorificandum fidei plantatio? Ædificavit verà, catholicà religione, deſerta à ſæculo præ Ethniciſmi cæcitate: in ruiniſque ita fidem erexit, dum Chriſtum manifeſtavit; ut fieret uſque in mundi finem diſcipula veritatis, quæ Hiſpania à ſæculo enituit magiſtra erroris. Iacobus Patriarcha mortuus eſt in Ægypto, ſed priuſquàm fungeretur fato; dixit filio: *Non ſepelias me in Æpypto: ſed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condaſque in ſepulchro.*

Gen. 47 29.

Cur igitur poſt mortem in Chanaàm reverti cupit, & ſepeleri ubi mortem paſſus renuit? *In Chanaam ſcholam habuit, miniſter domus doctrinæ*: ait Chald. ad illud *Geneſ.* 25. 27. *Iacob habitabat in tabernaculis.* Adi Lyran. & Alapid. hic.

Chald.

Cur huc transferri voluit?

Ægyptus plena erat erroribus, quos ex animo Iacobus pertæſus. Voluit cum diſcipulis eſſe, quos inſtruxerat in fide: transferrique iuſsit corpus, ubi delicioſè inerat animus; igitur Iacobo ſumma voluptas eos illuſtrare pretio & præſentià cadaveris, quos docuerat legem & notitiam veri Numinis. Haud geſta diſtant vel ungue: etiam conveniunt in nomine.

22 *Diſcipuli Iacobi* (refert Flav. Dexter, *Ann. Chriſt.* 42. num. 1.) *Dei monitu, Virginiſque conſilio, corpus Magiſtri Ioppe in nave deponentes, Iriam Flaviam Gallecìæ civitatem felici navigatione pervenerunt. Diſcipuli nuncio accepto de corpore ſui parentis in Hiſpanias allato, Iriam accurrerunt.*

Flavio Dextro.

Latè videſis Translationem Apoſtoli apud Bivar in *Dextr.* loc. cit. Equilinus, *lib.* 6. *cap.* 133. inſit: *Corpus de navi deponentes ſuper magnum lapidem depoſuerunt, qui ut cera tenera, corpori ceſsit, & in modum ſarcophagi, corpori mirabiliter adaptavit.* Factum huiuſmodi prodigium, ante corporis appulſum; accinit Benavidius, 2. *Horar. ſucceſſiv.* Epigram. 81.

Equilin

Prodigiũ ad ſepulchrum.

Exuvias Iacobe tuas, ſub imagine cymbæ,
Per mare velivolũ concava ſaxa ferunt.
Obſtupuit pelagus navis miracula, Cyclas
Creditur æquoreas mobilis ire vias.
E menſa hæc tandem Neptuni regna tumentis;
Appulit Heſperias prodigioſa plagas.
Non lapis obruitur, Iacobum amplexus in undis:
Hæreſis an merget quã docet ille fidem?

Benavid

Ita fides à Iacobo inſtruitur. Plantavit pater, non eradicabitur.

23 De anteſignano, qui fidei veræ vexillum in nationibus levaturus, dicit Propheta Evangelicus: *Erit ſepulchrum eius glorioſum.*

Iſai. 11. 10.

In quo ergo gloria ſepulchri, ut ſignetur illuſtris & ſingulare? Dicit in Verſionibus Maluend. *Gravitas eius, domum eius, præſidentia eius.*

Maluéd

Quia cadaveri non eſt effectus, concavum elaboratur ſepulchrum ad recipiendum corpus: & dum lapis recepturus Iacobi reliquias, ſimul præ ſe feruntur donum ſingulare & gravitas; ut ſepulchri rutilaret gloria, dum ſiſtitur in Hiſpania: igitur nihil glorioſius poteſt cogitari in tumulis; quàm fieri ſepulchrum gravitate cadaveris.

Cur glorioſum?

Patet ſignis & potentis cœleſte donum. Non ſolum eſt novum ſepulchrum, ſed noviter factum, ut emineat venerationi glorioſum: etenim ſi cadaveri aptari ſepulchrum, mos; modò à cadavere illuſtre ſepulchrum fit. At quid ex hoc? Vivere in tutamen Hiſpanorum, ut apud illos maneat, & etiam pro illis in certamina ſurgat. *Donum eius, gravitas eius, præſidentia eius*: ſane ſepulchro perfecto in ſaxis gravitate corporis, clarent eius dona, & inclyta præſidentia: quandoquidem ut pro nobis præſit in bello, ſtatim ſurgit è tumulo.

Ex illo ſurgit in in Hiſpanorũ auxilium.

In petra poſuit *nidum* ſuum.

Num. 24. 21.

Non ſepulchrum? Aptè vocat nidum: igitur ſi inſurgunt bella, ex urna quaſi ex nido ſurgit ut aquila. Lactant. de *Phænic.* verſ. 77.

Conſtruit inde ſibi ſeu nidum, ſive ſepulchrum.

Lactant

Ex ſaxo Iacobus ſepulchrum conſtruit & nidum. Sepulchrum, ut inter Iberos quieſcat: nidum, ut in auxilium accurrat; quippequàm hoſtium ſi movetur inſolentia, tamquàm à nido, ſtatim volat in caſtra.

ſtra. Sepulchrum eſt, ſed quaſi falſum ſepulchrum: equidem apparet inter phalanges glorioſus, quaſi non eſſet ſepultus. O Iacobe!

Claud. de Phœnic. v. 50

——*Falſiſque ſepulchris*
Natales habiture vices.

24 Originem huius gloriæ ſingularis indicat Iobus. Fructus inſignes in pacem explicat, ubi Ducis optimi virtutem ſignat. *Scies quod pacem habeat tabernaculum tuum.* In tabernacullo collocatum, corpus colitur Iacobi. Unde igitur aſſertio firma de pace? *Ingredieris* (ait) *in abundantia ſepulchrum.* Quilibet homo, functus fato, in ſepulchrum ducitur: Iacobus ingreditur, dum gravitati corporis ceſsit lapis. Inde pax & tranquilla. Pax ſanè cum abundantia. Qui in ſepulchrum ducitur, ad libitum non egreditur, qui poteſt ingredi, poteſt egredi: Iacoboque in tabernaculo collocato, Hiſpanis pax & abundantia pacis; quippe è ſepulchro egrediens illorum proterit hoſtes. Inter numiſmata Antonini Pij (ut dicemus hìc *Tautolog.* 10. *D.* 4. *num.* 8.) vel Nervæ, ut placet nonnullis, fuit imago fulminis quieſcentis in lectulo. Vigilantius ſymbolum Iacobi filij tonitrui. In ſepulchro quieſcit, dormit, ſed qui fulmen, in auxilium vigilabit: equidem ſi ex tumulo viderit hoſtem, expergiſcitur, qui dormire videbatur, triſulcum fulmen.

Iob. 5. 24.

Verſ. 26

Cur in ſepulchro non iacet ſed dormit?

———*Haud fruſtrà*
Indicia occultæ Divum perquirere mentis,
Unde volans ignis pervenerit, aut in utram ſe
Verterit hic partem: quo pacto per caſtra ſepta
Inſinuarit: & hinc dominatus, ut extulerit ſe:
Quidve nocere queat de cœlo fulminis ictus.

Lucret. d. à v. 379.

25 Sepulchrum olim ſignabatur imagine cordis (de quo egimus ſæpe, & loc. cit. *n.* 6.) ut inquit Pier. Valerian. *lib.* 34. *cap.* 15. Haud, dilectione erga ſuos N. Apoſtoli, opponitur origò vitæ, mortalitatis indici. Cor habet in ſepulchro, quia vivit in eo. Apponit erga eum cor ſuum; quia patronus & protector noſter eſt: igitur amore ductus, fide nationis allectus, ſi aliquod malum graſſatur, è conditorio, quo dormit, in protectionem egreditur. Stemmata Gallecię hierotheca ſunt ſacratiſsimæ Euchariſtiæ: corpus etiam habet Iacobi. An ſine myſterio ſpeciali nexus? Minimè: pridem ſignatus. In indicem vaſtationis hoſtium, ex illis uni per ſomnium, *videbatur quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volvi, & in caſtra Madian deſcendere: cùmque perveniſſet ad tabernaculum, percuſsit illud atque ſubvertit, & terræ funditus coæquavit. Reſpondit is cui loquebatur: Non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis.* Hoc ſomnium verum: ſcuto enim Euchariſtiæ iungitur gladius Iacobi. Superſedeo, quippe aliò dixi hìc, *Tautolog.* 3. *Didaſc.* 8. *n.* 13. De Aiace occiſo, cui dolo Ulyſſes ſurripuit arma, ait Pauſanias, cap. 34. *Aiacis templum cum ſtatua videtur. Poſt Ulyſsis naufragium, arma ad Aiacis ſepulchrum per æquor delata ſunt.* Epigramma de ſucceſſu efformavit Pallades, ut eſt in *Antol. Græcor.* lib. 1. Unde Claud. Minos decerpſit, Alciatuſque *Emblem.* 28. ſuccinuit:

In illo vivit ad Hiſpaniæ protectionem.

Iudic 7. à 13.

Pauſan.

Æacidæ Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Iuſtior eripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, ut dominum poſsit adire ſuum.

Alciat.

Occiſus gladio Iacobus, defenſor Hiſpaniæ cecidit Hieroſolymis: cum illo diſtans ſcutum Hiſpanis, quippe quò cecidit, terra poſsidebat corpus, in quo protectionis clypeus. Eius templum mirificum cum ſtatua videtur; ſed auxilium Heſperiæ deſideratur. Unde veniet? Per equor ſanè tranſibit: igitur ubi ſepultus Iacobus, fluctibus ſequetur clypeus; iuſtiore mari, in munimen Iberiæ: equidem in ſoſpitatem irruentium diſcriminum; haud aliud ſcutum habet, niſi Iacobum. Iacent vel florent oſſa? Iurè dies celebrandus ut Paſcha. Maſculus in *Lyric. lib.* 9. *Od.* 11.

Cũ eius cadavere ſcutũ venit Iberia.

Viſus protervum plus vice ſimplici,
Urgere Maurum, caſtraque barbara.
Ingens Iberi gloria nominis
Iacobe, cœlum lætitià fremit.

Maſcul.

DIDASCALIA VI.

Martyrium Ioannis ſub tyrannide amoris.

1 FRATER ſequitur fratrem, uti fulmen fulmen, ut orbis totus utriuſque demiretur virtutem & ſplendorem: etenim ut ait Seneca à v. 300. *Hippolyt.*

In prole fulminis, opifex
Triſulci fulminis ſenſit Deus.
Gradivus iſtas bellifer ſenſit faces.
Hinc Deus omni regnat in terra potens.

Senec.

Nihil mirum, ſi fulmen plauditur, qui amore percutitur, atque amore moritur. In eius Symbolum, uti præmiſimus, *Tautolog.* 1. *D.* 6. *n.* 14. exponitur myrtus, *Ramos ligni denſarum frondium.* Ideſt, *Myrtum.* Lorin. hìc. In Ioannis ſtemma, ut Rupertus loc. cit. *lib.* 2. *cap.* 37. inſit: *In iſto dilecto Domini, quaſi ramum ligni denſarum frondium, quia densà & altiſſimà ſcriptura, ab æterno incipiens principio, fidem rectam exornat.* Ipſe enim mundo rudijs ſplendoris oſtendit, quem mundus præ tenebris non cognovit. Baptiſta caro factum Verbum divinum demonſtrat: aliter Evangeliſta deſignat: igitur idem in ſinu Patris oſtendit, antequam caro fieret. Unde Maſculus, 9 *Lyric.* Od. 7. accinit:

Levit. 23. 40.

Rupert.

Quare myrto cõſertur?

Immortale tuens, principis alitis
Inſtar, lumen; agis te ſuper æthera.
——*Patrio Numini dedicas*
Inſignem ſobolem.

Maſcul

Myrtus valet contra ictus ſcorpionis: inquit Petr. Berchor. 12. *Reductor.* cap. 97. Elucet virtus, dum inter ſcorpiones floret illæſus: etenim calicem veneno cuctorum ſerpentium libens ebibit; ſed ei neque virus nocuit. Zachar. Lipeloo, in eius *Vit.* & Abdias Babylonic. *lib.* 5. *Intrepidus & conſtans accepit calicem: ſerpens conquieſcit: draco fugit, ſilet vipera, rubeta torpeſcit, ſcorpius extinguitur, regulus vincitur, phalangius nihil operatur.* De myrto Granuyſe, 17. *de Propriet. rerum,* cap. 101. *Contra fluxum ſanguinis utiliter exhibetur.* Proprietas elucet ſymboli: Ioannes martyrium paſſus, ſed ſine ſanguine. Etiam *Arbor fatidica* dicitur à Plinio, *lib.* 15. *cap.* 29. Aptè conditio cadit, dum Ioannis præſentià floret: quandoquidem ſingulari intelligentià, prędixit in patmos illuſtriſsima futura. Iam pro *urtica* crevit *myrtus*; ut promiſerat Vates Evangelicus; igitur in horto florido Eccleſiæ, myrto myſtica Ioanne, mirabiliter videmus cœleſtia terris oſtendere, futura prædicere, venena premere, ac ſine morte mori.

Berchor

Abd. Babyl.

Granuiſ

Plinio. *Myrti proprietates*

Iſai. 55. 13.

——*Virent redolenti tempora myrto.*

Mãtuan

2 Nitent ultrà myſterioſa ſymbola. Myrtus dicata inter Ethnicos Amori. Plin. d. Raviſ. Textor. 7. *Officin.* cap. 17. & 18. Natal. Comes, 4. *Mytholog.* cap. 13. ex Virgil. *Eclog.* 7. v. 61. & 5. *Æneid.* v. 71. *Velat materna tempora myrto.* Pauſanias, cap. 20. & 75. *Myrtus oſtenditur* (inquit) *perterebratis folijs undique: eam ſanè talem ab initio fuiſſe negant; ſed ex amoris ægrimonia.* Unde Pier. Valerian. *lib.* 50. *cap.* 29. ſubdit: *Eſt myrti genus, quæ folia habet perforata: per hanc amoris vulnera, mœroremque ipſum, quo plurimum amantes ex deſiderio conficiuntur, ſignificari tradiderunt celebres doctrinà viri.* Arbor amoris in Ioanne præ ſe fertur; cuius cor (ut ſingularis myrtus in Eccleſiæ viridario ad ornatum demonſtratur) allectum delicijs amantis, quod habebat in delicijs. Deſiderio proficiſcitur, cæterum greſſus ſuſpenditur. Cupit ſurſum evolare, ſed compedibus carnis nequit moveri. Amoris ægritudine laborat, quippequàm quod optat, diſtat. Quolibet amantis votum, viſceribus figebatur ut telum: corque Ioannis perforatur ſagitis, ex ægritudine amoris; equidem pro dilecto cupiens effundere ſanguinem, ictus iugulo imminentis patiebatur ſuſpenſionem. *Expectans Expectavit Dominum.* Ioannis exponitur martyrium & deſiderium: expectaturque expectatio, dum ſtudet toto pectore martyrio; ut conſter dolor vehementior, ubi nullus carnis dolor: ſiquidem alij expectant avidè necem, cæterùm? Ioannes expectationis paſsionem. Fræna amori volanti gravia vulnera, quibus terebrantur corda: ictus cordis claret necis, qui dimanat ex commutatis ſagittis: expectatioque pro morte ſufficitur, ubi ſine morte dilectus Domini moritur; quippequam martyrium habuit, in decus religionis ſingulare, ex martyrij expectatione.

Pauſan. *Foliacius perforata*

Pier. Valer.

Pſ. 39. 2

Martyrium Ioannis crudele, ex martyrij expectatione.

3 Promiſerat Dominus, utrumque fratrem (dum throni cupiebant ſedes) obtentum ire per mortem ſuperiora maieſtatis. *Calicem meum bibetis.* Frater Iacobus dato iugulo prægustavit, & bibit. Bibit & Ioannes? Bibit utique & multoties, ex diuturnitate temporis. *Quoties te rogavi* (dicit ipſe apud Abdiam Babylon. d.) *ut ad te venirem; dixiſti tu: Expecta.* En calix: expectando calicem bibere, bibit calicem. Ab ipſo enim exponitur ex ſententia Salvatoris, quantum doloris ſine vexatione cruciaminis. Ille acceſsit, piſcantibus diſcipulis, habitu ignoto, & Petrum fugit cognitio: Ioannes verò ſtatim dixit huic: *Dominus eſt.* Amabat, amabatur. Acuitur mens colyrio amoris. A Ioanne, vel non pulſante dilecto, cognoſcitur vox dilecti. *Primus, qui diligitur videt, quia ſemper amoris oculus acutiùs intuetur, & ſemper vivaciùs, qui diligitur, ſentit:* inſit Chryſolog. *Serm.* 78. Vidit, & Petro enunciat, quem ſuper pectu-

Matth. 20. 23.

Abd. Babyl.

Ioann. 21. 7.

Chryſol *Cur ſolus Chriſtum cognovit, cùm in littore ſtaret.*